

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ MİLLİ
MÜCADELE KONULARININ İŞLENMESİNDE
ÖĞRETMENLERİN YEREL TARİH KAPSAMINDA TOKAT'A
YER VERME DURUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu AYDIN

TOKAT

Temmuz, 2019

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ MİLLİ
MÜCADELE KONULARININ İŞLENMESİNDE
ÖĞRETMENLERİN YEREL TARİH KAPSAMINDA TOKAT'A
YER VERME DURUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Burcu AYDIN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İsa TAK

TOKAT

Temmuz, 2019

JÜRİ İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Burcu AYDIN T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Milli Mücadele Konularının İşlenmesinde Öğretmenlerin Yerel Tarih Kapsamında Tokat'a Yer Verme Durumları adlı çalışması 26.07.2019 tarihinde jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

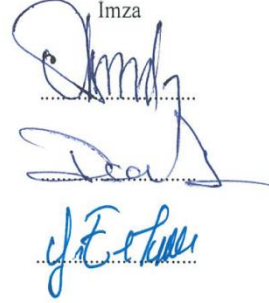
Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Üye (Tez Danışmanı): Dr. Öğr. Üyesi İsa TAK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA

İmza

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

09/08/2019

Burcu AYDIN

ÖNSÖZ

Yerel tarih sosyal bilgiler öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Öğrencinin çevresine ve tarihine karşı algısını şekillendirir. Yerel tarih sayesinde öğrenci birçok tarihsel beceri kazanır. Bu tez çalışmasıyla yerel tarihin bir konu ile özelleştirilerek uygulamada ne kadar yer aldığını ve yerel tarih uygulamalarının öğrenciler üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında ve tamamlanmasında bana yol gösteren, maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İsa TAK' a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Fikirleriyle araştırmanın şekillenmesinde büyük katkıları olan, manevi desteğini her an hissettiğim Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ER TUNA' ya, çalışmanın düzenlenme aşamasında yardımcı olan Doç. Dr. Fevzi DURSUN' a, Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ' e, Doç. Dr. Fatih YAZICI 'ya teşekkür ederim.

Uzun süren tez çalışmam esnasında manevi desteğiyle yanımda olan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenim Ebru ALPAY' a, hayat boyu eğitim-öğretimimi destekleyip bir adım daha ileriye gitmemi isteyen canım aileme, bu süreçte her daim yanımda olup pes etmemi engelleyen, en büyük destekçim olan eşim Arif AYDIN 'a sonsuz umudu ve anlayışı için çok teşekkür ederim.

Burcu AYDIN

ÖZET

T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ MİLLİ MÜCADELE KONULARININ İŞLENMESİNDE ÖĞRETMENLERİN YEREL TARİH KAPSAMINDA TOKAT'A YER VERME DURUMLARI

Aydın, Burcu

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi İsa Tak

Temmuz 2019, ix + 75 sayfa

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'nın T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat'a yer verme durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada; yerel tarih, yerel tarihin gelişimi, kaynakları, faydaları, Ortaokul Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri müfredat programlarında yerel tarih ve Milli Mücadele döneminde Tokat ele alınmıştır. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat'a yer verme durumlarını tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim yılında Tokat ili merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görev yapan 24 Sosyal Bilgiler öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış olup görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Bu çalışma ile araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin birçoğunun uygun ortam oluşturulduğu sürece Milli Mücadele konularında Tokat'a yer vermiş oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularının uygulanmasının öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bıraktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yerel tarih, Sosyal Bilgiler dersi, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, Milli Mücadele Döneminde Tokat.

ABSTRACT

THE STATE OF GIVING PLACE TO TOKAT OF TEACHERS BY TEACHING THE SUBJECTS OF TURKISH NATIONAL STRUGGLE IN THE ATATURK'S PRINCIPLES AND HISTORY OF TURKISH REVOLUTION COURSE IN THE SCOPE OF LOCAL HISTORY

Aydın, Burcu

Master's Degree, Division of Social Sciences Education

Advisor: Assist. Prof. Dr. İsa Tak

July 2019, ix + 75 pages

This study was conducted to determine the state of giving place to Tokat of teachers by teaching the subjects of Turkish national struggle in Ataturk's Principles and History of Turkish Revolution course of Ministry of Education in the scope of local history. The study discussed local history, development, resources and benefits of local history, local history in the curriculum programs of secondary school Social Studies and Ataturk's Principles and History of Turkish Revolution courses and Tokat in the period of Turkish national struggle. Semi-structured interview form was prepared in order to determine the state of giving place to Tokat of teachers by teaching the subjects of Turkish national struggle in Ataturk's Principles and History of Turkish Revolution course in the scope of local history. In the scope of the study Semi-structured interview forms were applied to 24 Social Studies teachers working in the secondary schools affiliated to the Directorate of National Education in the central district of Tokat province during the 2017-2018 academic year and descriptive analysis was used in the analysis of the data obtained from the interview form. With this study, it was found that many of the Social Studies teachers who participated in the study give place to Tokat in the subjects of Turkish national struggle as long as the appropriate environment was created. It was seen that presence of local history subjects in the Social Studies and Ataturk's Principles and History of Turkish Revolution courses had positive effects on the students.

Key Words: Local History, Social Studies, Ataturk's Principles and History of Turkish Revolution Course, Tokat in Turkish National Struggle.

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devleti

Akt: Aktaran

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

M.Ö. : Milattan önce

c. : Cilt

der: Derleyen

Ed. : Editör

haz: Hazırlayan

HTC: Halis Turgut CİNLİOĞLU

n: Verilen cevap sayısı

Ö: Öğretmen

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

v.b : Ve benzeri

v.s : Vesaire

%: Yüzde

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ETİK SÖZLEŞME.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	2
Araştırmanın Önemi.....	3
Sınırlılıkları.....	4
Varsayımlar.....	4
Tanımlar.....	4
BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
Literatür Özeti.....	5
Yerel Tarih.....	10
Yerel Tarihin Tarihsel Gelişimi.....	13
Yerel Tarihin Türkiye’deki Gelişimi.....	14
Yerel Tarih Öğretimi.....	16
Yerel Tarih Çalışması İçin Faydalanabilecek Kaynaklar.....	21
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Programında Yerel Tarih.....	22
Milli Mücadele Döneminde Tokat.....	23
İzmir’in İşgaline Tepki.....	24
Maraş, Antep, Urfa İşgallerine Tepki.....	26
İstanbul İşgaline Tepki.....	26
Tokat Müdafaa-İ Hukuk Cemiyeti.....	27
Mustafa Kemal Paşa’nın Tokat’a Birinci Gelişi.....	30

Erzurum Kongresi.....	35
Sivas Kongresi.....	35
Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'a İkinci Gelişi.....	36
Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'a Üçüncü Gelişi.....	36
Seçimler.....	37
İsyanlar.....	38
Batı Cephesinde Tokat.....	39
I.ve II. İnönü zaferlerinin Tokat ve ilçelerindeki etkileri.....	39
Sakarya zaferi öncesinde Tokat ve ilçelerinde orduya yapılan yardımlar ve Destek Mitingleri.....	39
BÖLÜM III.....	41
YÖNTEM.....	41
Araştırma Modeli.....	41
Çalışma Grubu.....	41
Verileri Toplama Aracı.....	41
Verilerin Çözümlemesi.....	42
BÖLÜM IV.....	43
BULGULAR VE YORUM.....	43
Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	43
İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	46
Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	52
Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	55
Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	58
BÖLÜM V.....	61
TARTIŞMA	61
BÖLÜM VI.....	64
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
Sonuç.....	64
Öneriler.....	66
KAYNAKÇA.....	68
EKLER.....	73
Ek 1. Veri Toplama Aracı.....	73
Ek 2. Anket İzin Onayı.....	74
Ek 3. Özgeçmiş.....	75

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Hakkındaki Düşünceleri ve Yerel Tarihin Derslerle İlişkisi.....	43
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İşlerken Yerel Tarih Konularına Yer Verme Durumları ve Yer Verdikleri Ders Konuları.....	47
Tablo 3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Milli Mücadele Konuları İşlenirken Tokat'ın Yer Alma Durumları.....	50
Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler Ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinde Kullanımına İlişkin Görüşler.....	53
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalıştıkları Yerin Tarihi Açısından Kendilerini Yeterli Görme Durumları ve Bilgilerini Edindikleri Kaynaklar.....	56
Tablo 6. Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler Ve T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Derslerinde Ele Alınmasının Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkileri.....	59

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumuna, problem cümlesine ve alt problemlerine, amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı olan bir bağ kurma süreci ve bunun neticesinde elde edilen canlı bilgilerdir (Sönmez, 1998, s. 3). Sosyal bilgiler dersi, sosyal katılım, iletişim, eleştirel düşünme, araştırma, gözlem, tarihsel empati, değişim ve sürekliliği algılama, karar verme, zamanı ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama vs. becerileri kazandırmaya yönelik amaçları bünyesinde bulundurmaktadır (MEB, 2006, s. 27).

Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile öğrencilerin, Türk kültürünü ve tarihini oluşturan ana öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın geliştirilmesi ve korunması gerektiğini kabul etmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2018, s. 8). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıyla kazanımları gerçekleştirirken “güncellik, yerellik, yansıtıcı sorgulama, disiplinler arası, esneklik, zaman-süreklilik-değişim, geçmiş bugün-gelecek bağlantısı” gibi sosyal bilgiler öğretiminin temel ilkeleri esas alınmalıdır (MEB, 2018, s. 10).

Yerel tarih, yaşanılan yerleşim yerinin geçmişinin tarihi açıdan araştırılması, korunması, öğrenilmesi ve öğretilmesini hedefleyen bireysel ve örgütsel çabalar ve girişimler olarak tanımlanabilir (Demircioğlu, 2007a, s.70). Merkezine insanı almış olan yerel tarih, değişimlerle birlikte bu değişimlerin insan üzerinde bıraktığı etkileri de ele almaktadır. Yerel tarihin araştırma alanı ele alındığında oldukça geniş bir kapsama sahip olduğu görülmektedir. Yerel tarih, inceleme alanı içinde bulunan bölgeye ait coğrafi yapıdan, yer/sokak isimlerine, gelenek ve göreneklerden, anıtsal yapı ve mimari özelliklere ve kültüre ait değerlere kadar birçok konu ile doğrudan ilgilenmektedir. Üstelik söz konusu bölgedeki aile, komşuluk ve arkadaşlık ilişkileri kısaca sosyal hayat bile yerel tarihin inceleme alanı içine dâhil edilmektedir. Görüldüğü gibi yerel tarih, tarihi oluşturan devlet ve devletlerin arasındaki idari, askeri ve ekonomik gelişmelerin

ötesine geçerek sıradan insanların yaşamını ve çevresini de tarihin bir parçası olarak kabul etmektedir (Işık, 2008).

Yerel tarih çalışmalarının öğrencilerin, eleştirel düşünme, iletişim kurma, araştırma ve sorgulama, mekân algılama ve sosyal katılım, gözlem yapma, değişim ve sürekliliği algılama gibi temel becerilerinin yanı sıra bilgiyi değerlendirme, organize etme, yorumlama, analiz etme ve anlamlı biçimde toplama gibi becerilerinin gelişimine katkı sağladığı düşünülür (Douch, 1967; Metcalf ve Downey, 1982; akt. Demircioğlu, 2007). Bu açıdan bakıldığında sosyal bilgiler öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen özel amaçlar ve temel becerilerinin birçoğu, yerel tarihi kullanarak yapılacak çalışmaların öğrenciye sağlayacağı kazanımlarla uyumlu olduğu görülmektedir. Bir tarih öğretim yöntemi olarak kullanılan yerel tarihin Sosyal Bilgiler dersiyle öğrencilerin ulaşması hedeflenen bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasında etkili olacaktır. Gelişimin ve değişimin yok sayılmaz olduğu çağımızda geçmiş ile günümüz arasında köprü kurmak sağlamak yerel tarih ile mümkündür. En önemlisi de genç bireylerin geçmiş ve gelecek arasındaki söz konusu oluşacak köprüyü kurmalarını sağlamak gerekmektedir. Bunu başarmayı sağlayan genç bireyler, kültürel miras ve ulusal tarih üzerine bilgi sahibi olarak kimliklerini oluşturacak, yaşadıkları toplumun reel birer parçaları olacaklardır. Geçmişle günümüz arasında doğal bir köprü kurmanın en başarılı yöntemlerinden birisi yerel tarihtir (Öztaşçı, 2017).

Öğretim programında yer almasına rağmen yerel tarihin uygulamada kendisine oldukça sınırlı yer bulduğu görülmektedir. Hatta öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yerel tarihin ne olduğu ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibi olmadığı, kendilerini yerel tarih konusunda yeterli bulmadıkları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Göç,2008; Kabapınar ve Karakurt, 2016; Örtten, 2008). Bu nedenle sosyal bilgiler müfredatında yerel tarih konularının işlenebilirliğine ve yerel tarih kapsamında Milli Mücadele’de Tokat konusunun ve diğer yerel tarih konularının ne kadar ele alındığına dair unsurların tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmanın, alan yazınına katkıda bulunacağı beklenilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat’a

yer verme durumlarını belirlemektir. Aynı zamanda Tokat'ın Millî Mücadele'deki yeri ve önemini daha açık şekilde ifade etmek, Tokat'ın tarihte hak ettiği yeri almasına katkı sağlamaktır.

Araştırmanın amaç cümlesini “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat'a yer verme durumları nasıldır/ ne şekildedir?” oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih hakkındaki düşünceleri nelerdir?
2. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri ders işlerken yerel tarih konularına başvurmakta mıdır?
4. Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri çalıştıkları yerin tarihi açısından kendilerini yeterli görmekte midir?
5. Yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde ele alınmasının öğrenciler üzerinde bıraktığı etkileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Yerel tarih öğrenciye birebir yaşadığı çevre yoluyla öğrenme imkânı sağlar. Yerel tarih yöntemi ile öğrenci soyut bilgileri hayatın içinde somut olarak görür bu durum öğrenmeyi kolaylaştırır ve kalıcı hale getirir. Yerel tarih konularının öğretimi öğrenciye tüm duyu organlarını kullanma imkânı vererek öğrencinin derste daha aktif olmasını sağlar ve derse olan ilgisini artırır.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ve sosyal bilgiler dersleri öğretiminde, yerel tarih öğretiminin yeri ve önemini ele alması adına literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır.

Öğretmenlerin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularından Millî Mücadele konusunda çalıştıkları bölgenin tarihi önemine yerel tarih kapsamında ne derece değindiklerini tespit etmek açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma Millî Mücadele döneminde Tokat'ın yeri ve önemini anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih hakkındaki bilgi, duygu ve

düşünceleri, yerel tarih ile ilgili çalışmalarını ortaya çıkarma açısından önem arz etmektedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2017-2018 eğitim/öğretim yılında görevi başında olan sosyal bilgiler dersi öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, MEB 8. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde bulunan yerel tarih yöntemi, Millî Mücadele döneminde Tokat konularıyla sınırlıdır.
3. Uygulama süresi 4 hafta ile sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Araştırmada alınan örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan formlara katılan öğretmenler sorulara samimi olarak cevap vermişlerdir.
3. Uygulama aşamasında çalışmayı olumsuz etkileyecek herhangi bir etkileşim olmamıştır.

Tanımlar

Yerel Tarih: Sınırları belli bir yöreye, bir bölgeye has tarihsel izlerin tamamını ya da bir bölümünü günümüzden geçmişe uzanan bir bağlam içerisinde ele alan, bu sırada da merkezine insanı ve insan tecrübelerini konu edinen bir tarih araştırma alanıdır (Thompson, 1999; Danacıoğlu, 2009; akt. Öztaşçı, 2017, s. 6).

Yerel Tarih Öğretimi: Öğrencinin yakın çevresinde yer alan tarihsel bir eserin/şahsiyetin, geçmişini küçük bir tarihçi kimliği içinde birinci ve ikinci elden kaynaklar kullanarak araştırmasını, sunmasını ve bunlar sırasında da öğrenciye yaparak yaşayarak öğrenme imkânı vererek tarih bilinci geliştirmesini sağlayan etkinliklerinin tamamıdır (Kabapınar, 2015; Demircioğlu, 2015; akt. Öztaşçı, 2017, s.6).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Literatür Özeti

Yerel tarih öğretimiyle ilgili araştırılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir. Gerçekleştirilen ilgili çalışmalar incelendiğinde, literatür taraması şeklinde teorik çalışmaların yanında yöntemle ilişkin öğretmen, öğrenci görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı ve yerel tarih yöntemin kullanılmasının öğrenci başarısı üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaların olduğu görülmektedir. Söz konusu belli başlı araştırmaların sonuçları paylaşılarak araştırma konusuna yönelik genel bir bakış açısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Verilen örnek araştırmalarla ilgili kısa bir değerlendirme yapıp, alan yazınına katkılarından bahsedilerek araştırmalara ait genel bilgiler sunulmuştur.

Işık (2002)'ın Pasinler Örneği uygulamasını kullanarak yaptığı çalışması ile; yerel tarih öğretiminin öğrencilerin tarih konularına olumlu yaklaşmasında etkisi olduğu, yapılan uygulama sonucunda, tarih öğretiminde problem sayılan ezberciliğin geri planda kaldığı, öğretimin öğretmen merkezli değil, öğrenci merkezli bir vaziyet aldığı ve öğrencilerin araştırma ve inceleme yeteneklerinin geliştiği, yerel tarih öğretiminin ilgi ekici ve sürekliliği olan bir yöntem olup soyut kavramları somutlaştırdığı, yerel tarihin programlarda yer almasına rağmen öğretmenin inisiyatifine bırakıldığı saptanmıştır.

Tugay (2004) çalışmasında Fethiye ilçesine verilen isim dahil olmak üzere ilçede geçmişte görülen olaylara kadar geniş bir ölçüde Fethiye ilçesinin yerel tarihine değinmiştir. Yerel tarih çalışmalarının önemli olduğunu, yerel tarihin bireyleri tarihe çekmek için kullanılması gerektiğini, ders sırasında öğretmenlerin yerel tarih konularına yer vererek öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarını sağlayabileceğini ve öğrencilerin istekli olarak araştırma yapmalarını sağlayabileceğini, ders kitaplarında tarihin siyasi ağırlıklı olduğu ve yerel tarih çalışmalarına yer verilmediği için basmakalıp bir şekilde görüldüğü, yaşanan evrenin ders içinde yer almasının öğrencilerde her daim merak uyandırdığı, ders kitaplarına yerel tarih konuları girinceye kadar öğretmenlere çok önemli görevlerin düştüğü ve tarih öğretiminin bir amacının da bireylerde kent bilincini oluşturmak ve geliştirmek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Eyryce (2005), Menemen Kazası'nı ele aldığı tezinde köklü bir geçmişe sahip olan Menemen'in tarihçesini, coğrafya ve iklim özellikleriyle birlikte çok partili siyasi hayata geçiş döneminde siyasal, toplumsal ve kültürel hayatını ortaya koyacak şekilde incelemiştir.

Yeşilbursa (2006), sosyal bilgiler derslerinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi adlı çalışmasında; öğrenme kuramlarına, sosyal bilgilere, tarih öğretimine ve tarihi yerlerle öğretim konularına yer vermiştir. Araştırmanın evrenini Bursa ili İnegöl ilçesi oluşturmaktadır ve "Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu" çalışma alanı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonunda tarihi yerleri kullanarak yapılan tarih konuları öğretiminin akademik başarıyı artırdığı, tarihi yerleri görmenin öğrencilerde ilgi ve merak uyandırdığı, bu merakın onları araştırmaya yönlendirdiği, tarih dersinin daha zevkli ve eğlenceli geçmesini sağladığı, görme, işitme ve dokunma gibi duyularına hitap ettiği için öğrenmenin kalıcılığının arttığı, öğretmen merkezli öğretimin öğrenci merkezli öğretime dönüştüğü ve öğrencilerin keşfederek öğrenme olanağı buldukları sonuçlarına varılmıştır.

Sarı (2007) doktora tez çalışmasıyla öncelikle sözlü tarihin teorisinin ve pratiğinin tanıtılması hedeflenmiştir. Ayrıca çalışmayla sözlü tarih yöntemine dayalı tarih öğretimi ile sosyal bilgiler ve tarih derslerinin daha ilgi çekici ve zihinlerde daha kalıcı hale getirilebileceğinin kanıtlanması hedeflenmiştir.

Akçalı (2007)'nin, "Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı" başlıklı çalışması yerel tarihi açıklamak, yerel tarihin tarihsel süreçteki oluşum ve gelişimini, yerel tarihin tarih eğitimine getirmiş olduğu katkıları ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2006/2007 eğitim öğretim yıllarında İzmir Amerikan Koleji'nde ortaöğretim kademesinde 1. sınıfa devam eden 65 öğrenci tarafından oluşturulmaktadır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, öğrencilerin sözlü tarih yöntemini kullanarak gerçekleştirdikleri aile tarihi çalışmasıyla dersle ilgili kalıcı bilgiler edindikleri, kendilerini tıpkı tarihçi gibi hissettikleri, geçmiş ile bugün arasındaki ayrımları karşılaştırma fırsatı buldukları, bu çalışmayı ilginç ve etkileyici buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir. Gerçekleştirilen gezinin ise tarihi kendilerine daha yakın hissetmelerine, derste öğrendiklerini somutlaştırmalarına, kültürel zenginliklere karşı duyarlılıklarını arttırmalarına yardımcı olduğu yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Aile tarihi projesi ve gezi gibi etkinliklerle derslerin daha etkileyici,

öğrenilenlerin somutlaştığı, derse yönelik ilgilerinin arttığı öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular arasındadır.

Örten (2008), Tokat ili kapsamında yerel tarih konularının sosyal bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesiyle ilgili çalışmasında amacını, sosyal bilgiler öğretim programında yerel tarih konularıyla ilgili kısımların belirlenmesi ve Tokat'a ait yerel tarih konularının programla ilişkilendirilmesi olarak belirtmiştir. Yaptığı inceleme sonucunda araştırmacı, sosyal bilgiler öğretim programıyla hedeflenen kazanımlarla yerel tarih öğretiminin sağlayabileceği yararlar arasında önemli benzerlikler gördüğünü dile getirmiştir.

Göç (2008), Yerel Tarih Konularının Sosyal Bilgiler Derslerinde Uygulanması: Karşılaşılan Güçlükler Ve Çözüm Önerileri (Yozgat Örneği) başlıklı yüksek lisans tezini tarama (survey) modelinde gerçekleştirmiştir. Araştırmanın amacı “yerel tarih konularını uygulamanın sosyal bilgiler dersleri için önemini belirtmek, Yozgat ilindeki ilköğretim okulları ikinci kademesinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih öğretimini kullanma durumları ve yerel tarih öğretiminin kullanılmasında karşılaşılan güçlükleri incelemek” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını Yozgat ilinde görevine devam eden 132 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Elde edilen analizler neticesinde, katılımcıların mesleki açıdan kendilerini yeterli gördükleri, bununla birlikte çalıştıkları bölgenin yerel tarihi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, yeni sosyal bilgiler öğretim programlarını yerel tarih öğretimi bakımından yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yerel tarihi derslerinde tam anlamıyla uygulamadıkları, uygulamaya çalıştıklarında da birtakım problemlerle karşılaştıkları araştırma sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda, yerel tarih öğretiminin sosyal bilgiler derslerinde etkin şekilde uygulanmadığı tespit edilirken, genç öğretmenlerin yerel tarih öğretimini kullanma konusunda daha istekli olduğu görülmüştür.

Aktekin (2010)'in çalışmasında ise araştırmacı tarafından uluslararası alan yazından hareketle yerel tarihin tarih derslerinde kullanımının farklı ülkelerdeki tarihçesi, kullanılma biçimleri, yararları ve yerel tarih kullanılırken karşılaşılan güçlükler ve bunlara yönelik çözüm önerileri tartışılmış olup sonuç kısmında da yerel tarih konularının tarih derslerinde daha etkili kullanılması için önerilerde bulunulmuştur.

Tunç Şahin (2011), araştırmasında sosyal bilgiler dersi içerisinde gerçekleştirilen yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına ve ürünlerine olan etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Tek grup ön test-son test modeline dayalı deneysel desenin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu 4. sınıfta öğrenim görmekte olan 34 öğrenci oluşturmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler ile öğrencilerin bu uygulamaları eğlenceli bulduklarını, uygulamalar sayesinde yaşadıkları bölgenin tarihini öğrenme fırsatları olduğunu ve uygulamaların okuma, hikâye yazma, eskiyle yeni arasında bağlantı kuma vb. becerilerini arttırdığını ifade ettikleri görülmüştür. Yerel tarih uygulamalarının öğrenci ürünleri üzerinde olumlu etkiler bıraktığı sonucuna varılmıştır.

Özer'in 2012 yılında yapmış olduğu "Sosyal Bilgiler Dersinde Yerel ve Sözlü Tarih Etkinliklerinin Programlanması" başlıklı tezinde sosyal bilgiler dersinde yapılacak sınıf-ıçi ve sınıf-dışı etkinliklerin programlanması amaçlanmıştır. Araştırmamıza yerel ve sözlü tarih konusunda daha önce yapılmış çalışmaları tarayarak, bu konuda kim, ne zaman, neyi araştırdı, hangi bulgulara ulaştı, bu konuda araştırılmayan noktalar nelerdir gibi sorulara cevap bulmak için literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması yöntemi, veri toplama ve toplanan verinin önemini tartışılması, bilginin sınıflandırılması ve toplanan verilerin problemle ilişkisinin kurulması aşamalarında kullanılmıştır.

Akçalı (2013), "Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda Bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih" olarak adlandırdığı doktora teziyle yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla tarih dersi işlenmesinin öğrencilerin derse yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırmada yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla işlenen derslerin, öğrencilerin akademik başarılarında ve tarih dersine yönelik tutumlarında geleneksel yöntemle göre gözle görülür bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. Buna göre yerel tarih kaynaklarına dayalı etkinliklerle işlenen derslerin, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği ve akademik başarılarını arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Oran (2013), "İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İçi Yerel Tarih Konusundaki Faaliyetleri Uşak İli Örneği" adıyla gerçekleştirdiği yüksek lisans teziyle yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından ele alınıp alınmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıyla modellenen araştırmanın katılımcılarını, Uşak ili

merkez ve ilçelerinde görev yapmakta olan 123 adet sosyal bilgiler öğretmeninden 15 tanesi oluşturmaktadır. Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu yerel tarihin önemli ve gerekli olduğunu, derslerinde yerel tarihi kullandıklarını, bazılarının ise sosyal bilgiler öğretim programı içinde yerel tarihin yeteri kadar bulunmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, yerel tarihin eğitimde kullanılmasıyla öğrencilerin merak, motivasyon ve ilgilerinin artacağını belirtmiş, ayrıca kalıcı bilgi sağlama, kültür oluşturma, milli bilinci geliştirme yönünde yarar sağlayacağını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yerel tarihi derslerinde kullanırken karşılaştıkları sorunlar en fazla müfredat, izin, maddi sorunlar, belge ve doküman eksikliğidir. En az ise öğretmenlerin bilgi eksikliği ve öğrencilerin yeterli hazır bulunuşluğa sahip olmamalarıyla ilgili olduğu sonucuna varılmıştır.

Hali ve Turan (2014), çalışmalarında yerel tarih ile ilgili öğretmen görüşlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından incelenerek değerlendirilebilmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için Ankara ilinde görev yapan tarih öğretmenlerinin yerel tarih hakkında görüşlerini almak için anket çalışması uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin yerel tarih konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yeni yaklaşımlardan daha çok araç gereç kullanımına dayalı öğretimi önemli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin etkinlik yapmak için ideal sınıf mevcudunun 11-20 kişilik olması yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür.

Yıldırım (2016), Milli Mücadele’de Kastamonu Ve Sosyal Bilgiler Dersinde Kastamonu’nun Yakın Tarihinin Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri adlı yüksek lisans tezinde Kastamonu’nun, Milli Mücadele’deki önemini daha net ifade etmeyi aynı zamanda Kastamonu’nun tarihte hak ettiği yeri almasına katkı sağlamaktır. Bunun yanı sıra yerel tarih kapsamında Kastamonu’nun yakın tarihine sosyal bilgiler dersinde ne derece yer verildiğini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Kabapınar ve Karakurt (2016), tarafından gerçekleştirilen çalışmayla öğrencilerin Malatya’nın tarihine ilişkin farkındalık düzeyleri ve yerel tarih çalışmalarına ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin yerel tarih ve yerel tarihin sosyal bilgiler/tarih öğretim programlarında yer almasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Öztaşçı (2017), yüksek lisans teziyle yerel tarih öğretim yönteminin sosyal bilgiler dersi içerisinde nasıl uygulanabileceğini, bu yöntemin öğrencilerin gelişimlerine olan katkısını ve bu süreçte yaşanan sorunları saptamak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma nitel bir çalışma olup “eylem araştırması” olarak şekillenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim-öğretim yıllarında özel bir ortaokulun 6. sınıfında eğitim gören 22 öğrenci, bu öğrencilerin velileri ve çalışmaya uygulayıcı öğretmen olarak katılan araştırmacı oluşturmaktadır. Araştırma bulguları sonucunda öğrencilerin yerel tarih proje süresince çeşitli zorluklar yaşadıkları, bununla birlikte yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin, kişisel, sosyal ve akademik gelişimlerine olumlu katkısı olduğu öğrenci, veli ve araştırmacı görüşleriyle saptanmıştır.

Ulutaş (2018), bu araştırma ile sosyal bilgiler öğretimi içerisinde yerel tarih tekniği uygulamasının öğrenci başarısına ve öğrencinin sosyal bilgiler dersine karşı olan tutumuna etkilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nicel yöntemlerden ön test- son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desen kullanılmış olup 2017/2018 eğitim öğretim güz döneminde Malatya Sümer Ortaokulu ve Malatya Polis Amca İmam Hatip Ortaokulu 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma neticesinde, yerel tarih tekniğine dayalı etkinliklerle işlenen derslerde öğrencilerin akademik başarıları ile sosyal bilgiler dersine yönelik olan tutumları, mevcut yöntemle işlenen derslere göre anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmacı tarafından yapılan bu çalışmada ise nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen görüşlerini belirlemek için de yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Araştırma genel olarak yerel tarih konularının ele alınmasından ziyade konuyu özelleştirerek derinlemesine incelemektedir. Bu çalışma, yerel tarih öğretimine ilişkin gerçekleştirdiği uygulamanın niteliği bakımından farklılık göstermektedir. Bu tez çalışmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yerel Tarih

Ülkenin geneli, bütünü veya büyük bölümlerinin incelendiği tarihlerin tam zıttı yerel tarihtir. İsminden de anlaşıldığı gibi yerel tarih sınırları belirli dar alanlarla ilgilenir. Bir devletin, ilçenin, şehrin, kırsal alanın veya diğer yerel alanların ya da o yerel alanlardaki insanların tarihi/geçmişi ve geleceği yerel tarihin konusunu oluşturmaktadır. Yerel tarih yerel olanın öyküsüdür (Calkin, 1942; akt. Akçalı, 2007, s.38).

Yerel tarih, yaşadığımız yerleşim yerin geçmişinin, tarihi açıdan incelenmesi, korunması, öğrenilmesi ve öğretilmesini amaçlayan bireysel ve örgütsel girişim ve çabalar olarak tanımlanabilir (Demircioğlu, 2015, s.120).

Yerel tarihçilik, tarihin merkezine insanları, insanların tecrübelerini, bu tecrübelerin tarihini, bu tecrübelerin tarihine ilişkin insanların zihinlerinde biriktirdiklerini önemli bir tarih bilgisi olarak görüyor ve bunu kaybetmenin çok önemli olduğunu düşünen çoğumuzun bildiği gibi bu, tarih araştırmasında kendi başına önemli bir çalışma alanıdır (İlyasoğlu, 2001, s. 38).

Hoskins'e göre yerel tarih belli insanların, belli bir yerdeki (kent, köy, kasaba, kilise bölgesi, kontluk v.b bölge) ve zamandaki öyküsü ya da geçmişin bilgisi biçiminde tanımlanmaktadır (Akçalı, 2007).

Rogers (1977)' a göre yerel tarih“ belirli bir yerel birimin bir topluluk olarak gelişiminin tarihini hem kendi bağlamı içinde hem de benzer diğer birimlerle karşılaştırmalı olarak incelemek” olarak tanımlanmaktadır (Aktekin, 2010; akt. Öztaşçı, 2017, s.7).

Yerel tarih “sadece bireylerin seyrettikleri bir film değil, kendilerinin aktörü oldukları devamlı bir oyundur.”(Steele, 1983; Aslan, 2000; akt. Akçalı, 2007, s.69).

Demircioğlu yerel tarihi “Yaşadığımız yerleşim yerinin geçmişinin, tarihi açıdan ele alınması, korunması, öğrenilmesini ve öğretilmesini amaçlayan bireysel ve örgütsel girişim ve çabalarıdır.” şeklinde açıklamaktadır (Demircioğlu, 2015, s. 120).

Pierre Goubert' e (1971) göre yerel tarih“...bir veya birkaç köy, küçük veya orta boyutta bir kasaba, eyalet/vilayetten daha büyük olmayan bir coğrafi birimin araştırılmasıdır.” ifadeleriyle açıklanmaktadır (Goubert, 1971; akt. Danacıoğlu, 2001a, s. 6).

Yerel tarih tanımları ele alındığında “bir yere özgü olma” durumunun ön plana çıktığı görülmektedir. “Bir yere özgü olma” durumu da yerel tarihin mekân kavramıyla sıkı sıkıya bağlantılı olduğu düşüncesini ortaya çıkarmaktadır (Öztaşçı, 2017). Yerel tarihin temelini oluşturan öğelerden mekâna bakıldığında, bu kavramın yerel tarih kapsamında mahalle, köy, kasaba, kent v.b. mikro ölçekli bir alana işaret ettiği görülmektedir. Bu mikro alan kapsamında insan faaliyetleri ve herhangi bir zaman

diliminde yaşanan olaylar incelendiğinde, bunların gerçekleştiği mekândan bağımsız olmadığı, hatta yakından ilgili olduğu görülmektedir (Akengin ve Demircioğlu, 2009, s.187-224; Öztaşçı, 2017). Yerel tarih, geçmiş ve tarih denildiğinde aklımıza gelen devletler, milletler, imparatorluklar, savaşlar, tarihi olaylar, devlet adamları ve önemli şahsiyetlerin ötesinde geçmiş ve tarih içinde sıradan insanı ön plana koymaktadır. Bu durumdan yola çıkarak yerel tarihin merkezine insanı koyduğunu söylemek yerinde ve doğru olacaktır. Lakin yerel tarihi yalnız mekân kavramına bağlantısıyla değerlendirmek doğru değildir. Çünkü Danacıoğlu (2009, s.6)'nın da ifade ettiği üzere mekân, yalnız başına pasif bir parçadır ve ancak insanın varlığıyla anlam kazanmaktadır. Bu açıdan baktığımızda yerel tarihin özünde “mekân” ve “insan” olmak üzere iki önemli öge yer almaktadır. Michael Stanford (2013), Tarihin İncelenmesi İçin Bir Kılavuz isimli kitabının girişinde “Tarih denilen şey nedir?” sorusunu sorarak tarihi “Uzunca bir zaman içinde insanın yaşam tecrübesidir.” şeklinde tanımlamaktadır. İnsana ait bu yaşam tecrübelerini oldukça önemseyen yerel tarihi, insandan soyutlamak mümkün değildir. Çünkü tarihi şekillendiren, insan ve onun toplumsal alanda sürdürdüğü ilişkilerin tamamıdır (Somel, 1998; akt. Tunç Şahin, 2011,s.453; Öztaşçı, 2017, s.8).

Yerel tarihe yönelik tanımlar, çizilen kavramsal çerçeveye dair yapılan inceleme bize yerel tarihin, klasik anlatısı içinde kendine pek yer bulamayan sıradan insanı, incelediği yer dâhilinde tarihin ana öznesi haline getirdiğini göstermektedir. Bu durum yerel tarihin tarihsel süreç içinde, tarihçilik alanında “aşağıdan tarih”, “sessiz yığınların tarihi”, “insanlı tarih” gibi arayışlarla birlikte tarih araştırmalarında gittikçe kendine daha fazla yer bulmasının nedenini gösterir niteliktedir (Danacıoğlu, 2009, s.2).

Yerel tarih çalışmalarında dünya çapındaki yaygın eğilim yakın geçmişin araştırılmasıdır. Bunun tek sebebi yakın döneme ait malzeme bolluğu değil bugünün hayatında yeri olan yanı başımızdaki tarihe yönelik ilginin başlangıç noktası oluşudur. Çalışılabilecek konular da oldukça çeşitlidir. Toplumsal birimlerin en küçüğü olarak aile, topluluk, ev, semt, sokak, şehir vb. kendi içinde çeşitlenebilir ve konu olarak alınabilir (Danacıoğlu, 2001a, s. 22).

Sonuç olarak yerel tarih bir yörede bulunan halkın tarihi geçmişi ve bıraktığı tarihi izleri olup, o yörenin etrafını kuşatan geçmişe ait bütün öğelerdir. Yerel tarih bireyin doğup büyüdüğü çocukluk ve gençlik dönemlerinin geçtiği öğrenim hayatının

sürdüğü kısacası yaşadığı yakın çevrenin, hayatın tarihinin günümüze uzanmış halidir. Yerel tarih, geçmiş ve güncel hayat yaşamı bir araya getirir.

Yerel Tarihin Tarihsel Gelişimi

Yerel tarihin doğuşuna bakıldığında Antik Yunan dönemine kadar uzandığı görülmektedir. M.Ö. 350-250 yıllarında Antik Yunan döneminde ortaya çıkmasının en temel nedeni siyasi yapının site adı verilen şehir devletleri şeklinde yapılması olarak gösterilir. Yaşadıkları siteleri, yerel özelliklerine de yer vererek anlatan dönemin bilginlerin çalışmaları yerel tarihe ait ilk örnekler arasında gösterilebilir (Litchman ve French, 1978; akt. Akçalı, 2007, s.39; Akçalı, 2013, s.42).

Yerel tarihin özellikle 16. ve 19. yüzyıllarda biçimlendiği görülmektedir. Zira tarihin bu aralığında yerel tarihin yazılmasında etkili olan unsurlardan birincisi; kendi tarihinin yazılmasını isteyen aristokrat bir yapının talebi ve dinî bir gücün veya kent meclisleri vasıtasıyla örgütlenen burjuvazinin varlığıdır. İkincisi de insanoğlunun dünyayı keşfetmeye, tanımaya dair tutkusudur. Deniz aşırı uzak coğrafyaları değil, Avrupa'da bölgelerin, kentlerin topoğrafilerini çıkartma arzusu ve tutkusu; 17. yüzyıl tarih çalışmalarına damgasını vurmuştur. Nitekim 16. ve 17. yüzyıllarda belli başlı yapıtlardan tutun da kentler arasındaki mesafelere kadar, şatolar, pazar yerleri, yerel esnaf ve tüccarlar, ormanlar, nehirler, çiftlikler ve köprülere kadar yerel tarihle ilgili malzeme bulmuşlardır (Danacıoğlu, 2001, s.3).

17. ve 18. yüzyıllarda sıkça rastlanan parish (bir papazın ruhani bölgesine verilen ad) tarihleri de belli bir bölgedeki cemaatin tarihini anlatması bakımından, yerel tarih çalışmalarının erken dönem örneklerinden sayılmaktadır (Danacıoğlu, 2009, s.3). 19. yüzyılda da devam eden parish tarihleri, 17. yüzyıl geleneklerini sürdüren rahipler tarafından yazılmıştır (Hoskins, 1984; akt. Akçalı, 2013, s.44).

İngiltere'de 19. yüzyıl sonlarında siyasi tarihin yanında eğitim programlarında, öğrencinin “yanı başında” bulunan tarihin öğretimine yer verilmeye başlanmıştır (Demircioğlu, 2005, s. 70; Işık, 2002).

19. ve 20. yüzyılın ilk yarısında gözden düşen yerel tarihçilik, 20. yüzyıl ortalarından itibaren gündeme gelmiştir (Demircioğlu, 2005, s. 70; Aslan, 2000, s. 200). Özellikle, II. Dünya Savaşı'nın ardından, yaşanan çevreye karşı hassasiyetin artması, çevrenin maddi ve manevi kültür izlerinin korunulması gerektiği inancının yaygınlık

kazanması neticesinde yerel tarih daha da ön plana çıkmaya başlamıştır (Danacıoğlu, 2001; akt. Demircioğlu, 2005, s. 70). 20. yüzyılın ikinci yarısı itibariyle, tarih konularının sadece siyasal ve dini tarihlerden ibaret olmadığı; aletlerin, insanların ve yerleşim alanlarının tarihinin de araştırılmasının zaruri olduğu görüşünün önem kazanması bu alana olan ilgiyi artırmıştır (Özbaran, 1992; akt. Demircioğlu, 2005, s. 70). Bütün bu gelişmeler, köylerin, kasabaların, yolların, binaların ve insanoğlunun tarihini ön plana çıkartmış ve bu sahada yapılan araştırmaların hızlandırılmasını tetiklemiştir (Demircioğlu, 2005, s. 70).

Tüm bu gelişmeler göstermektedir ki yerel tarihin tarihsel gelişimi genel tarih anlayışının değişimi ve gelişimine paralel olarak şekillenmektedir. Günümüzde klasik tarih anlayışının toplumsallıktan uzak, güncelle ilişkisi olmayan yapısının aksine tarihin insanileşmesi yönünde çabaların arttığı görülmektedir (Öztaşçı, 2017). Yanı başımızdaki tarih (Danacıoğlu, 2009), bölgesel tarih (Hoskins, 1984), mikro tarih (Tekeli, 2000) gibi ifadelerle karşımıza çıkan yerel tarihe olan ilgi her geçen gün kartopu gibi ilerleyerek artmaktadır.

Yerel Tarihin Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemizdeki yerel tarih çalışmalarının Dünya'ya göre daha çok eskilere uzanmadığı, henüz gelişim döneminde olmakla birlikte her geçen gün ilerlemekte olduğunu söyleyebiliriz.

Danacıoğlu (2009, s. 14) tarafından bugünün Türkiye'sinde kent tarihi ve yerel tarih çalışmalarının gerçekleştirildiği anlayışları dört ana başlık altında toplamıştır.

Bu kategorileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Akademik tarihçilerin gerçekleştirdiği Osmanlı Devleti dönemini ele alan arşiv malzemesine dayanan çalışmalar (Bu çalışmalar yerelin merkezle ilişkisini ortaya koymak adına yapılmaktadır.)
- Sınırları belli bir bölgenin Türklüğünü ve Türkleşme sürecini araştırmaya dayanan çalışmalar (Bu çalışmalar hem akademik tarihçiler hem de amatörler tarafından yapılmaktadır.)
- Konudan konuya sıçrayan bir anlayışla gerçekleştirilen çalışmalar (Bu çalışmalar sınırları belli bir bölgeye dair tüm unsurları incelemek adına yapılmaktadır.)

- Şehircilik ve mimarlık merkezli çalışmalar (Bu çalışmalar kent tarihini ve yerel tarihi yapılara indirgeyen bir anlayışa dayanırlar.) (Danacıoğlu, 2009, s. 14; Öztaşçı, 2017).

Yerel tarihin ilk örnekleri olarak, Osmanlı Devleti döneminde kullanılan şerhiye sicilleri ve tapu tahrir defterleri gösterilir (Eyrice, 2005, s. 11). Bu belgeler buldukları bölgenin yer adları, etnik kökeni, sosyal sınıfları, nüfusu, ekonomik faaliyetleri, vergi kayıtları ve vakıflarıyla ilgili sayısal bilgileri ortaya koyması bakımından bir yerleşim yerinin gündelik hafızası olarak ifade edilmektedir (Danacıoğlu, 2009, s. 82; Oran, 2013; Öztaşçı, 2017).

Osmanlı Devleti döneminde kent tarihçiliğinin ilk örnekleri olarak adlandırılan eserlerin verildiği görülmektedir. Bu eserler içerisinde Lamii Çelebi'nin Sehrengiz-i Bursa (1871), İsmail Belig Efendi'nin Tarih-i Bursa (1871), Şakir Şevket'in Trabzon Tarihi (1873) ve Lütü'nin Şam Tarihi (1863) emsal olarak verilebilir. Ayrıca seyyahların 20. yüzyılda yaygınlaşmasıyla kent rehberlerine ihtiyaç duyulması bu alanda yerel tarih çalışmalarına örnek gösterilebilecek birçok rehber ve haritalı rehber benzeri eserlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu dönemde verilen eserlerin sayısal çokluğunun dışında nitelik açısından yeterli sayılabilecek çalışmalar olmadığı görülmektedir (Tekeli, 1986, s. 246- 247; Aslan, 2000, s. 200; Öztaşçı, 2017).

Yerel tarih yazımı ve yayımları Türkiye'de 1870'lere dayanmaktadır. Osmanlı tarih yazıcılığı içinde bölge ya da kent tarihlerinin yazılması, belediye kavramının ortaya çıkışıyla kentlerin kişilik kazanması, vilayet matbaalarının kurulması, vilayet salnamelerinin yayımlanmaya başlanması ve Osmanlı Devleti'ne seyyahların gelmesi gibi nedenlerle ancak 1870'lerde başlamıştır. Bu tarihten sonra kent tarihlerine olan ilgi artmış, değişik amaçlarla yazılan kent tarihleri daha çok yüzeysel betimlemeler olarak kalmışlardır (Aslan, 2000, s. 200; Göç, 2008).

2. Meşrutiyet'in ilanından sonraki dönemde tarih öğretimi alanında da Sâtı Bey, yerel tarihin önemi ortaya koyan ilk kişi olmuştur. Tarih derslerinde yerel tarihten hareket edilmesi gerektiği ve 'yakından uzağa' ilkesinin öneminden bahseden ilk kişi Sâtı Bey olmuştur (Işık, 2002).

Yerel tarih çalışmaları açısından kayda değer ilk girişimleri Cumhuriyet döneminde Halkevlerinin yapmış olduğu araştırma ve basım faaliyetleri

oluşturmaktadır. 1934-1950 yıllarında halkevlerinin müze, folklor, tarih, edebiyat şubeleri aracılığıyla basımını sağladıkları araştırmalar yerel olanın pek çok çehresini içeren bir külliyat olarak tanımlanabilir. Halkevlerinin yayınları arkeoloji araştırmalarından folklor-etnografya derlemelerine, yer adlarına ve gerek genel, gerekse tematik/arşiv malzemesi temelli bir bölge tarihlerine uzanan bir çeşitlilik gösterir. Halkevlerinin yerelden bakarak yereli görmeye, araştırmaya ve yazmaya yönelik uğraşı tarihimizde kısa zamanda söndürülen bir pırıltısı olarak yerini alır (Danacıoğlu, 2009, s. 13).

Cumhuriyet döneminde Halkevlerinin açılmasıyla bölge ve yerleşim yerlerinin tarihine ilişkin dergi yazıları ve kitaplar ortaya çıkmıştır. Harf Devrimi'nden 1955 yılına kadar Türkiye'de bölge ve kent tarihleri düzeyinde yapılan incelemelerin ortalama 3000 civarında olduğu tahmin edilmektedir (Aslan, 2000, s. 200).

Türkiye'de yerel tarih amatör ve profesyonel bireysel çabalarla biçimlenen bir araştırma alanı. Halkevlerinin örgütlü ama kısa soluklu girişimleri bir geleneğe, kalıcı sivil yapılanmalara dönüşmemiş olsa da, 1990'ların Türkiye'sinin türlü dinamikleri yerel kültürlerin, dokuların, tarihsel izlerin korunmasına ve araştırılmasına yönelik bir dizi sivil inisiyatifin Anadolu'nun çeşitli yerlerinde belirişine neden oldu (Danacıoğlu, 2009, s.14).

Yapılan incelemeler sonucunda Türkiye'de geçmişten günümüze verilen eser ve yapılan çalışmalar yerel tarihin yeterli nitelikte gelişemediğini göstermektedir.

Yerel Tarih Öğretimi

Bilinen yaşanan tarihi çevre ve olgudan başlayarak bilinmeyene doğru yapılan bir eğitim ve öğretim, bilinmeyenin daha sağlıklı/doğru/kolay olarak algılamasını sağlayacaktır. Öğrenci kendisini daha fazla ilgilendiren konularla karşılaştığı zaman derse olan ilgisi artacak ve özellikle yaşayarak, dokunarak, görerek edindiği bilgiler öğrenci için daha kalıcı hale gelecektir.

Çalık (1964) yerel tarih öğretiminin faydası için “ çevrenin incelenmesi, doğal, sosyal, ekonomik, kültürel olayların birer öğretim konusu olarak ele alınması, sadece çocuklarımızın çevrelerini tanımlarını sağlamaz ayrıca onları yakın çevrelerinin problemlerine, imkânlarına karşı bilinçlendirir, görüş geliştirmelerine, çözüm üretmelerine kaynaklık eder.” demektedir.

Durlu'ya göre(1962), yerel tarih öğretiminin tanımı doğrudan doğruya gözlem ve yaşama öğretimidir. Yerel tarihin nimetlerinden faydalanmak isteyen bir öğretmen öncelikle o çevredeki insanların tarihini, yaşantılarını, problemlerini, nelere ihtiyaçları olduğunu bütün imkânları ile öğrenmesi gerekir.

Ulusal ve uluslararası tarihi öğretmek için yerel tarih kaynaklarının (öğrencilere yabancı olmayan materyaller ve kişiler) kullanılmasıyla öğrenciler geçmişin kendi yaşamlarıyla ilişkisi ve önemini farkına varırlar. Tarihin nasıl okunacağını, geçmişin nasıl araştırılacağını ve bunların sonuçlarını nasıl yazacaklarını öğrenerek kariyerlerinde yararlı olacak becerileri kazanırlar (Beem, 1994; akt. Akçalı, 2007, s. 68).

İnsanların nesiller arası ilişkileri geliştirmeyi, kişisel miraslarıyla bağ kurmalarını, saygı ve hoşgörü yaratmayı sağlar. Hatta yerel tarih aracılığıyla toplumun gündelik olayları, heyecan verici birer tarihsel kayda dönüşür. Resmi bir akademik eğitime tabi olmaksızın yerel tarih çalışması yapanlar bilgiyi keşfetmenin zevkini birinci elden ve uzun süre unutulmamak üzere tadarlar. Tarihçi çoğunlukla yerel tarih konularına güçlü duygusal bağlarla bağlanır. Keşif süreci ise yerel tarihçinin kendi kimliğini anlamasına yardımcı olur. Ayrıca kendini algılama biçimini değiştirerek bunu ailesine, arkadaşlarına ve yakın çevresine bağlamasını sağlar (Litchman ve French, 1978; akt. Akçalı, 2007, s.70).Yerel tarih sayesinde yerel öğelerin, değerlerin, kişilerin, nesnelerin ve ilişkilerin farkına varılır.

Yerel kayıtlar dünyanın farklı köşelerine ait bilgilere ulaşmanın önünü açar. Hatta tarih yazıcılığında özellikle devlet ve toplumların geçirmiş olduğu her türden olumlu ya da olumsuz politik, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlerin açıklanmasında yerel örneklere başvurulması muhtemeldir. Böylece soyut düşünceler somut biçimde anlaşılır hale gelebilir. Bu durum “ağaca bakarak ormanı görmek” şeklinde adlandırılmıştır ve yerel örneklere bakılarak genel değerlendirmelere ulaşılabileceği anlamına gelmektedir (Playmouth, 1933; akt. Aslan, 2000, s. 201).

Gillian Preston yerel tarihi ‘okuldaki bir çocuk için ilginin anahtarı’ olarak göstermiştir. Bu değerlendirmesini ise JacquettaHawkes’in “Hiçbir insan yoktur ki çocukluğunda yaşadığı yerlere, topraklara ilgi duymasın ve oralar için heyecanlanmasın.” şeklindeki sözlerine dayandırmıştır (akt. Aslan, 2000, s. 203).

Yerel tarih çalışmaları ve kullanılan kaynaklar öğrencilerin değişik zamanların ve mekânların kendi yaşadıkları zaman ve mekândan farklı olabileceğini anlamaları konusunda bir hassasiyet kazanmalarını ve farklı dünyaların varlığını algılamalarını sağlar. Böylece öğrenci farklı zaman ve mekânlara, davranışlara ve değerlere önyargısız bakarak kabullenebilmeye istekli hale gelir. Kendi toplumundaki sosyal, siyasal, ekonomik, dini ve eğitimsel gelişmeleri inceleyen öğrenci çok yönlü bir nedensellik duygusu kazanır ve bu bilgileri ulusal ve uluslararası olayları kavramak için kullanabilir. Aynı zamanda öğrencinin gerçeklerin kendisi için var olmadığı ve önem kazanmadan önce yorumlanmaları gerektiği konusundaki anlayışı da gelişerek devam edecektir. Öğrenciler bu çalışmalar sayesinde bazı kaynakları ve gerçekleri elekten geçirerek ve de olayların nasıl ve niçin o şekilde gerçekleştiğini açıklayabilmek için kaynakları yorumlayarak adeta birer “tarihçi” gibi hareket etmektedirler (Beem, 1994; akt. Akçalı, 2007, s.79).

Yerel tarih çalışmaları öğrenciye yaşadığı çevreyi ve toplumu anlama ve bilme kolaylığı sağlar ve bu ona bir sorumluluk ve aidiyet duygusu kazandırarak toplumun üyesi olarak gelişimine yardımcı olur. Yerel tarihin somut kalıntıları -bir doküman, höyük, şehir duvarı, tacirin mührü, giysi- gerçekliği ortaya çıkarır, öğrencide düşsel bir sempati duygusu ortaya çıkarır ve öğrencinin anlamasını kolaylaştırır. Yerel geçmişin gerçek olduğunu özümseyen çocuk genel “geçmiş” için de aynı şeyi hisseder: Bu da terimler gerçek nesnelere tanımladığı sürece daha anlamlı bir tarihsel kelime haznesinin gelişimini teşvik eder (Douch, 1967; akt. Akçalı, 2007, s. 80).

“Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar” adlı kitabında Demircioğlu (2005), ilk ve orta öğretim eğitim kurumlarında yürütülebilecek olan yerel tarih öğretim faaliyetlerinin faydalarını aşağıdaki şekilde aktarmaktadır:

- Tarih ve diğer disiplinler arasında bağlantı kurabilme.
- Tarih bilincini geliştirme.
- Yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sunma.
- İncelen bölgenin fiziki, sosyal ve tarımsal yapısı hakkında bilgi edinme.
- Okul ile gerçek dünya arasındaki ilişkiyi güçlendirme.
- Yakın çevre ile aktif iletişime girme.
- Birinci elden tecrübe kazanma.

- Keşif yeteneğini geliştirme.
- Öğrencilerde merak duygusunu uyandırma.
- Birlikte çalışabilme, üretebilme beceri ve niteliği kazanma.
- Yaşanılan çevreyi daha iyi algılama ve tanıma.
- Öğrencilerin kendilerini ve geçmişlerini tanımaya destek olma.
- Sorumluluk duygusunu geliştirme.
- Tarih dersini ilgi çekici hale getirme.
- Geçmişle ilgili kelime ve kavramları daha kolay öğrenebilme.
- Yerel bina ve kalıntılar aracılığıyla, öğrencide zaman ve mekân anlayışı geliştirme.
- Değişim ve gelişimin nasıl oluştuğunu ve yaşamımızı ne şekilde etkilediğini görebilme.
- Dün, bugün ve gelecek arasında ilişki kurabilme.
- Yaşadığımız çevrenin tarihinin, ulusal tarih içinde görülmesine yardımcı olma.
- Derleme, birinci ve ikinci elden kaynakları seçme, inceleme ve değerlendirme yapabilme gibi nitelikleri kazandırma.
- Tarihsel eserleri ve kalıntıları koruma bilincini oluşturma ve geliştirme (Douch, 1972; Cook, 1970; Mays, 1974; Graham, 1988; Aktekin, 2004; akt. Demircioğlu, 2005, s. 73-74).

Douch (1972b), yerel tarihin faydalarını üç farklı açıdan ele almaktadır. Bunlar; eğitimsel açı, psikolojik açı ve tarihsel açıdır.

- Eğitimsel Açı: Yerel tarih, güncel hayat ve yaşamı bir araya getirmektedir. Sınıfın dışında yerel tarih çalışması yürüten bir öğrenci, okul dışında da pek çok insanla temas etmekte, araştırma- inceleme yapmakta ve sorgulamaktadır. Bu etkinlikler sayesinde sınıf içinde kazandırılması mümkün olmayan pek çok beceri ve niteliği kazanabilmektedir.
- Psikolojik Açı: Öğrenci psikolojik açıya dayalı çalışmalar sonucunda, ait olduğu topluluğa daha fazla bağlanmakta ve öğrencide sahiplenme duygusu gelişmektedir. Bir başka deyişle ait olduğu topluma manevi olarak bağlanmakta, aidiyet duygusunu geliştirmekte ve o toplumun bir üyesi olma bilincini kazanmaktadır.

- Tarihsel Açık: Her şeyden önce yerel tarih çalışmaları aracılığıyla geçmiş günümüze getirilmektedir. Bilindiği üzere, günümüzden çok uzun bir zaman önce yaşanan olayların, bugüne getirilerek anlatılmasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Yerel tarih, bu zorluğun aşılmasına yardımcı olmakta ve öğretilmesi çok güç olan pek çok tarihsel kavramın rahatlıkla öğretilmesine de yardımcı olmaktadır (akt. Demircioğlu, 2005, s. 72-73).

Kaynaklardan elde ettiğimiz bilgilerden yola çıkarak gerek okul içinde gerek okul dışında yerel tarih öğretiminin öğrenciye sağladığı faydalarını maddeler halinde aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

- Öğrencilerinin yaşayan geçmişi keşfetmelerini/özümsemelerini sağlar.
- Öğrencilerin tarafsız/objektif bir tarih bilincine sahip olmalarını sağlar.
- Aile, vatan, millet ve insanlık sevgisini geliştirir.
- Öğrencilerin doğal ve tarihsel çevreye karşı duyarlı olmasını sağlar.
- Tarihi değerlerimizi koruyarak ortak mirasa katkıda bulunma bilinci oluşturur.
- Toplumun genel inançlarını, davranış yapılarını, sosyal-siyasi-ekonomik yapılarını, toplum kurallarını öğrenirler.
- Öğrencilere tümevarımcı düşünce biçimi kazandırır.
- Geçmişe saygı bilinci oluşturur ve geleceğin kendisinden neler beklediğini ve toplum içerisindeki yerini algılamasını sağlar.
- İçinde yaşadığı toplumun sadece bugünkü toplumdan ibaret olmadığını, geçmişe dayandığını, geçmişten bugüne ulaşmanın uzun bir süreç olduğunu kavrar.
- Öğrencinin geçmiş, bugün ve gelecek arasındaki bağları anlamasını sağlar.
- Öğrencileri demokratik hayata hazırlar.
- Öğrencilerin yöresel tarihlerini öğrenmelerini sağlar.
- Özgür düşünebilme ve eleştiri yapabilme alışkanlığı kazandırarak öğrencilerin bilinçli olmalarında etkili olmasını sağlar.
- Öğrencilerin zaman algısı gelişir
- Öğrencilerin aktif katılımı sağlar bu da verimliliği artırır.
- Öğrencilerin ilgisinin genel ve soyut alanlardan özel ve somut alanlara çekilmiş olması katılım oranını, ilgisini ve verilen ürünlerin değerini artırır.

Yerel Tarih Çalışması İçin Faydalanabilecek Kaynaklar

Yerel tarih öğretimi, geçmişten günümüze ulaşabilen, yazılı sözlü, işitsel, görsel, birinci ve ikinci elden kaynaklara dayalı olarak gerçekleştirilmektedir (Demircioğlu, 2005, s. 72). Dolayısıyla belli bir tarihi geçmişe sahip hemen her kaynak, yerel tarih öğretiminde kaynak olarak kullanılabilir. İnsanın mekâna, mekânın insana etkisi çerçevesinde gerçekleştirilecek yerel tarih araştırmaları kapsamında kullanılabilir birçok başvuru kaynağı bulunmaktadır (Öztaşçı, 2017).

Yerel tarih öğretiminde kullanılabilir bu kaynakları aşağıdaki şekliyle sınıflandırmak mümkündür:

- Kitaplar, Diğer Yazılı Kaynaklar: Yerel bibliyografya ve tarihler, genel eserler, rehber kitapları, hatıralar, gazeteler ve nutuklar, periyodik yayınlar
- Haritalar: Modern haritalar, tarihsel haritalar, il-ilçe haritaları ve kırsal kesim haritalar
- Jeolojik ve Coğrafi Unsurlar: Kayalar, kalıntılar, şekiller, drenajlar, iklim, bitkiler ve toprak.
- İsimler: Soyadları, bina, köy, kasaba, mezra, cadde isimleri.
- Arkeolojik Kalıntılar: Taşınabilir materyaller, ürünler ve saha kalıntıları.
- Binalar: Bina grupları, bina amblemleri, sınır yapıları, okullar, evler, hanlar ve dini yapılar.
- Arşivler: Basılı yazımlar, orijinal dokümanlar, arşiv depolarındaki kayıtlar, ailelerin ellerinde bulunan belgeler, ilçelerdeki resmi yazılar ve şirket arşivleri.
- Resim ve Diğer Görseller: Portreler, tablolar, gravürler, fotoğraflar v.b.
- İnsanlar: İşçiler, askerler, yerel tüccarlar, doktorlar, öğretmenler v.b.
- Yollar, Kanallar ve Demir Yolları: Tarihi yollar, tarihi kanallar ve tarihi demir yolları.
- Endüstriyel Kuruluşlar: Atölyeler, fabrikalar v.b.
- Televizyon ve Radyo Programları: Radyo ve Televizyon Programları, belgeseller v.b. (Douch, Mays, Pluckrose, Griffin ve Lomas; akt. Demircioğlu, 2005, s. 71).

Bu sınıflandırmanın dışında “eski” kavramını sıfat olarak alan her nesne, yerel tarih için kaynak olabilmektedir. Eski kap-kacak, elbise, mektup, paralar, silahlar,

koleksiyonlar, resimler, albümler, tarım aletleri vs. görsel materyallerin yanı sıra bölgede yetişen ünlü şahsiyetlerin hayatları, adetler, efsaneler, gelenekler, yer ve sokak isimleri vs. materyal olabilir (Işık, 2007).

Ancak yerel tarih araştırmalarının, sadece belgelere dayalı olarak yürütülmesi bir yönüyle bu araştırmaların eksik kalmasına neden olacaktır. Caunce (2011) bu durumu “Belgelere dayanan kanıt, yaşamın çok küçük bir parçasını kaydeder...” şeklinde ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, yerel tarih araştırmaları sözlü tarihi yöntemini de içine almaktadır (Caunce, 2011, s. 15).

Yanı başımızdaki tarih, aileler, semtler, sokaklar, evler, çarşılar, dükkânlar, zanaatlar ve sonunda kentlerle kartopu gibi genişleyen bir dizi konuyu içinde barındırabilir. Gündelik yaşamın, belirli meslek gruplarının, kaybolmuş bir zanaatın, tüm geçmiş öyküleri ile sokağın, terk edilmiş bir medresenin, bir kasabanın öyküsünün ya da ait oldu zamandan ve mekândan koparılarak Anadolu’ya savrulmuş bir muhacir grubunun trajedisinin peşine düşebilir. Yanı başımızdaki tarih bu yönüyle parçalanmış, dahası atomize olmuş ve hatta ters yüz edilmiş bir evreni çağırıştır. Konular sonsuz kere çeşitlenebilir (Danacıoğlu, 2009, s. 15).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programında Yerel Tarih

Sosyal bilgiler öğretim programında öğrenme alanlarıyla hedeflenen kazanımlarda ve becerilerde doğrudan ve dolaylı olarak yerel tarih ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Araştırmacıya göre 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programındaki öğrenme alanlarıyla hedeflenen kazanımlarda yerel tarih kavramıyla ilgili doğrudan veya dolaylı olan bir ifadeye rastlanmamıştır. Kazanımların, becerilerin ve değerlerin öğretimi yerel tarih öğretim yönetimi ile öğrencilere kazandırılabilir. Öğretmen program dâhilinde belli ilkelerle hedeflenen kazanımları öğrenciye verirken dersin durumuna göre yerel tarihe yer verebilir. Bu öğrencinin hazırbulunuşluğu, öğretmenin birikimi, çevreye, konuya göre çeşitlilik ve farklılık gösterebilir. Her ne kadar programla belirlenmiş olsa da eğitim ve öğretimde program içerisinde öğretmenlere bazı esneklik ve serbestlikler tanınmıştır. Öğretmenlerin program içerisinde hangi değişiklikleri yapabilecekleri programda belirlenmiş durumdadır. Bu yönden bakıldığında öğretmen program belirlediği çerçeveye bağlı kalmak şartıyla programda, çevre özelliklerine uydurarak değişiklikler yapabilir (Işık, 2002).

Bu konuda Beem, ‘Sınıfta yerel tarihin kullanılmasıyla öğrencilerin sadece gerçekleri öğrenmekten ziyade tarih yapmayı öğrendiklerini’ söylemektedir (akt. Akçalı, 2007, s.77). Bu nedenle yerel tarih öğretimi bilavasita bir gözlem ve yaşama öğretimidir. Yerel tarih öğretimi program maddelerinden değil de çocuk merkezli hareket ederek, bir kitabın çizdiği planı ve programdaki müfredatın belirlediği sırasını değil, çocukların ilgi alâkalarının gösterdiği yolu takip etmelidir. Öğretimde yerel tarihi ele almak isteyen, yaşanan çevredeki kaynaklardan yararlanmak isteyen bir öğretmen öncelikle o çevrede yaşayan çocukların ve halkın nelere ihtiyacı olduğunu araştırmalıdır. Yerel tarih öğretimini kullanmak için önce öğretmenin çevresini bütün olanakları ile tanması gerekir (Özer, 2012).

Yerel tarih öğretiminin dayanmış olduğu pedagojik ilkeler; somuttan soyuta ilkesi, yakından uzağa ilkesi, basitten karmaşığa ilkesi, bilinenden bilinmeyene ilkesi, açıklık ilkesi, öğrenciye görelilik ve hazırbulunuşluk ilkeleridir (Göç, 2008; Örtten, 2008; Özer, 2012; Oran, 2013; Öztaşçı, 2017). Yerel tarih öğretimindeki içerik bu ilkelere uygun sıralanmalıdır. Bu bölümde Sosyal bilgiler dersi içinde yerel tarihin bir öğretim yöntemi olarak kullanılması ile öğrencilere kazandırılabilceği düşünülen kazanımlar belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacı ve öğretmenler kazanımlara yeni örnekler, yeni uygulamalar, yeni etkinlikler, yöntemler ekleyerek sosyal bilgiler öğretim programı ile yerel tarih öğretim yöntemi arasındaki ilişkiyi güçlendirebilirler.

Milli Mücadele Döneminde Tokat

Osmanlı Devleti, 29 Ekim 1914 tarihinde girmiş olduğu 1.Dünya Harbi’nden 30 Ekim 1918 tarihinde imzaladığı Mondros Ateşkes antlaşmasıyla ayrılmıştır (GotthardJaeschke, 1989; akt. Ülkü, 2001, s. 34).

Türk Milletinin kaderini önemli ölçüde etkileyen ve 600 yıllık ömre sahip imparatorluğun sonuyla yeni bir devletin başlangıcının birleşim noktası sayılabilecek olan Mondros Ateşkes Antlaşması’nda devletin egemenlik haklarını kısıtlayan ağır maddeler bulunmaktadır (Selek, 1963; akt. Ülkü, 2001, s. 35).

Mondros Ateşkes Antlaşması’nın ardından gelişen işgaller (Yunanlılar Batı’da, Fransızlar ve Ermeniler ise Güneyde) tüm Anadolu’da olduğu üzere Tokat Sancağındaki Müslüman halkını endişeye ve paniğe sevk etmiştir.

Tokat, 1. Dünya Savaşı'nın sona erdiği sırada merkez kaza dışında Niksar, Zile, Erbaa ve Reşadiye kazalarından oluşan Sivas Vilayeti' ne bağlı bir sancak konumundadır. Bu tarihte de sancağın nüfusu 100.000'i aşmaktadır. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Müslüman Türklerin oluşturduğu şehirde, sayıları her geçen gün azalsa da 5.000'e yakın Ermeni ve Rum azınlığının yaşadığı görülmektedir (Kuran, 1987; akt. Ülkü, 2001, s. 40).

İzmir'in İşgaline Tepki

İzmir'in ilhakı sabahı "Reddi İlhak Heyet'i Milliyesi" tarafından tüm Vilayet, sancak, kaza ve nahiye belediye başkanlıklarıyla milli kuruluşlara gönderilen telgraflarla işgal tüm Anadolu halkına duyurulmuştur. Bu telgraf metni şöyledir:

İzmir ve Havalisi Yunan'a İlhak Ediliyor. İşgal başladı. İzmir ve mülhakatı kamilen ayak ve heyecanda. İzmir son ve tarihi gününü yaşıyor. Son imdadımız sizin göstereceğiniz muavenete bağlıdır. Mitingli telgraflarla her yere başvurunuz ve vatan ordusuna iltihaka hazırlanınız. Vekar ve sükunetinizi son derece muhafaza ederek kimsenin incinmemesine itina ve dikkat olunması (Kazım Karabekir, 1969; akt. Ülkü, 2001, s. 49).

Bütün Anadolu gibi Tokatlılar da İzmir'in işgaline büyük tepki göstermişler ve Yunan işgalini nefretle kınamışlardır. Yörede işgale karşı Tokat sancağına bağlı Niksar, Erbaa, Zile ve Reşadiye'de protesto mitingleri düzenlenmiş olup protesto telgrafları çekilmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın işgallere karşı mitingler yapması yolundaki genelgesi üzerine Tokat'taki esnaf, tüccar, ziraatçı ve şehrin ileri gelenleri Belediye salonunda üç defa toplanarak durumu görüşmüşlerdir. Bu toplantılarda; "İşgalden fazlasıyla müteessir olan İslam ahalinin Rumlara karşı galeyana ve bazı idraksız kişilerin tecavüzlerine mucip olur." Şeklindeki endişelerden dolayı miting yapılmamış ve 10 Haziran 1919'da daha önceden olduğu gibi Amerika ve İtilaf Devletleri temsilcileri ile Sadaret Makamına bir protesto telgrafi göndermişlerdir. Mustafa Kemal Paşa, 14 Haziran 1919 tarihinde Tokat Mutasarrıflığı'na bir telgraf çekerek; bu şekilde yapılan toplantıların sonucunda gönderilen telgrafların bir tesiri olamayacağını ve miting yapılması gerektiğini bildirmiştir (Şahingöz, 1986; akt. Ülkü, 2001, s. 53).

İzmir'in işgali üzerine Niksar'dan Sadaret Makamına çekilen protesto telgrafi şöyledir.

Sadaret Makamına

Avrupa istatistikleri ve hükümetlerinizce tahakkuk eden ve son yayınlanan istatistiklerle mevcut nüfusunun yüzde sekseni Türk olan İzmir'imizin ecnebi bir hükümete ilhakı, evvelce dünya silahlarını terk ettiren muhterem Wilson hazretlerinin prensiplerine aykırı bulunduğunu takdir etmeyecek bir kişi düşünülemez. İlan edilen bu prensibe baştanbaşa aykırı olarak, tarihi ile gelenekleri ile yüzyıllarca önce Türklüğe karışan ve atalarından beri Türk olan İzmirimiz'in böyle bir akıbete uğramasını kabul edemeyeceğimizden eskiden beri ırkımızın ve memleketimizin dostları olan hükümetlerden bu meselenin büyük önem ve ivedilikle arz ve iblağını ve bu suretle gelecek hakkında beslemekte olduğumuz ümitlerimizin takviyesini rica ile birlikte sevgili İzmirimiz'in ilhakını bütün varlığımızla ret ve protesto eyleriz.

İzmir'in işgali üzerine Erbaa'dan Yüksek Sadaret Makamına çekilen protesto telgrafı şöyledir:

Yüksek Sadarete

İttihatçı güruhunun bilinen harbe katılmaları dolayısıyla öbür müslim olmayan vatandaşlarımızla birlikte üç milyon evladını kaybeden biz biçare Türkler Mösyö Wilson'un dünyaya ilan ettiği prensipten istifade edilerek milletlerarasında Türklerinde mukadderatına hakim olacağına ümidinde bulunuyor idik. Yüzyıllardan beri Türk yönetiminde kalan öbür vilayetler arasında en çok Türklüğü temsil eden İzmir'in büyük Türk çoğunluğu göz önüne alınmayarak diğer bir hükümete ilhak ettirildiğini üzüntü ile haber aldık. Dünya kavimleri arasında yalnız İslam ırkının Wilson prensiplerinin kapsamı dışında tutulduğunu gösteren şu ilhakı bütün varlığımızla protesto eder ve bir kanlı çetenin zulmüne yenilerek kan ve ateş tufanından yeni kurtulmuş yüz yılımızın gelenekleri ve tarihi fazilet ve mukaddesatı ile dünya kavimleri arasında altı yüzyıldan beri ilhakı İslamlar arasında sebep olacağı büyük tesirin kurulacak dünya derecesini itilaf devletlerinin dikkatine arz ve yapılacak ilhakı protesto ederiz.

Erbaa Reddi İlhak Cemiyeti Başkanı Ali Kirami

Üyeler: Fettullah, Mustafa, Avni, Hasan

Niksarlılar adına Mahir Efendi tarafından İtilaf Devletleri'nin temsilcilerine şu telgraf çekilir: (Bu telgraf Ankara'da yayıma çıkmakta olan Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi'nde yayınlanmış olup Milli Kütüphane Arşivi'nde bulunmaktadır.)

Niksarlılar, hukukun hamisi olduğunu iddia eden Wilson'a ve diğer devletlere müracaat ediyoruz. Artık bizim feryadımıza kulak tıkamayınız.

Bizim tamamıyet-i mülkiyemiz, mevcudiyet-i milliyemize devamı kastediyorsanız en kısa yol bizi öldürmektir. Geliniz öldürünüz. Biz Türk olarak en küçük vatan parçasının Türk

kalmasını istiyoruz. Siz de buna söz vermişsiniz. Şimdi ise sözünüzde durmadığınızı görüyoruz. Anadolu'ya uzatılacak bir tecavüz, bizi öldürmek için atılan bir adımdır. İnsaniyet ve Adalet namına bu suikasttan vazgeçmenizi rica ediyoruz.

Niksarlılar adına Mahir Efendi (Güneş, 2018, s. 128-130)

Maraş, Antep, Urfa İşgallerine Tepki

Maraş, Antep ve Urfa gibi vilayetlerimizin işgal edilmesi Tokat halkı tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Tokatlılar 3 Kasım 1919'da önce İngiliz makamlarına, sonra da "Suriye İtilafnamesi"ni ve Maraş, Antep ve Urfa şehirlerinin işgalini İstanbul'da bulunan- İngiliz, Amerikan, İtalyan, Fransa elçilikleri ile Matbuat Müdürlüğü'ne ve Sadaret Makamına çektikleri 7 Kasım 1919 tarihli telgraflarla şiddetle protesto etmişlerdir. Bu telgraf metni şöyledir:

Esasen Kavaidt-i hukuka ve şeriat-i mütarekeye muhalif olarak işgal edilmiş olan Urfa, Ayıntab ve Maraş'ın bu arada İngilizlerin tahliyesi ile Fransızlar tarafından işgal edildiğini haber olarak Devlet-i Osmaniye ile Düvel-i İtilafiye arasında mün'akit mütarekenamenin imza olduğu 30 Teşnirievvel 1334 tarihindeki hudud dahilinde kalan ve her noktasında ekseriyeti İslamlar teşkil aksam-ı memalik-i Osmaniye yekdiğerinden Cami'a-i Osmaniye'den gayr-ı kabil-i tecezzi ve infisal bir kül olduğunu kabul ve cihana ilan ve ibla iden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti işbu işgali her ne şekilde ve suret olursa olsun hakimiyet-i Osmaniye ve hukuk-ı İslama ve mevcudiyet-i milliyemizemuhill görmekle işbu vaziyeti adem-i kabul ve alem-i medeniyete protesto ider. Ananat-ı kadime-i beşeriyeye desatir-i cedide-i medeniye ile kabil-i telif olmayan bu haksızlıklara meydan verilmemesini düvel-i muazzamanın delalet-i insaniyet karanesinden temenni eyler (HTC. Özel Arşivi, Belge No: 6;akt. Ülkü,2001,s.57).

İstanbul İşgaline Tepki

16 Mart 1920 tarihinde Mustafa Kemal Anadolu'da bulunan tüm vali ve komutanlara aynı tarihte gönderdiği bir yazı ile işgalin büyük devletler nezdinde protesto edilmesini istemiştir.

20 Mart 1920 tarihinde de Niksar'da İstanbul'un işgali üzerine yine muazzam bir miting tertip edilir. Mitingde İstanbul'un haksız yere işgal edildiği, halka duyurularak miting sonrasında alınan kararlar miting heyetince protestoname haline getirilerek bir örneğinin Heyet-i Temsiliye ve Antalya'daki İstanbul temsilcileri vasıtasıyla Hollanda, İsveç, Norveç, İspanya, Portekiz Dışişleri Bakanlıklarına, Millet Meclisleri'ne, Amerika, İngiltere ve Fransa'ya gönderilir (Güneş, 2018, s.130).

Tokat halkına Milli Mücadele'yi anlatmak, vatan ve milletin karşı karşıya kaldığı facianın boyutlarını kavratmak, yapılan haksız işgallere karşı katliamlara bir bütün halinde tepki göstermek ve ayrıca gerek orduya gerekse işgal altındaki yörelerimizde yaşayan halka maddi yardımlar sağlamak amacıyla Tokat'ta yapılan faaliyetlerin en önemlisi Ali Paşa toplantısıdır (Cinlioğlu,1936, s. 44-45).

Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın ardından işgallerle birlikte gelişen olaylar Türk halkını olduğu gibi Tokat Sancağındaki Müslümanları da endişelendirmiştir. Doğu Anadolu'da Ermeni Devleti kurmak amacıyla Ermeni çetelerince katliamlar öteden beri sürdürülmekteydi. Bunun yanı sıra Karadeniz bölgesinde Pontus devleti kurma çabasında olan yerli Rumlar da faaliyete geçmişlerdi ve Tokat Sancağı bu sözde devletin sınırları içinde kalıyordu. Bu dönemde Tokat yöresinde 90 bin civarında Müslüman, 12 bin civarında Ermeni ve 4 bin kadar Rum yaşamaktadır. Bu da Ermeni ve Rum nüfusunun azınlıkta kaldığını göstermektedir (Kuran, 1987; akt. Ülkü, 2001, s. 68).

Karadeniz bölgesinde bu olumsuz gelişmeler yaşanırken 19 Şubat 1919'da Samsun'da "Karadeniz Türkleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" kurulmuştur. Bu cemiyetin kuruluşundan 1 hafta sonra, 25 Şubat 1919 tarihinde, Tokat vilayetinin ileri gelenlerinden Tahir Rüştü Bey, Elmacızade Hacı Hüsnü Efendi, İsmail Hameti Efendi, Hamacızade Rıfat Efendi, Mütevellizade Nuri Efendi, Hacı Mustafa Efendi, Hafız Agâh Efendi ve Mehmet Bey'in girişimleri ile Tokat şubesi açılmıştır(Aydın, 1994;akt. Ülkü,2001,s.69). Bu şube 20 Mart 1919 tarihi itibarıyla "Tokat Müdafaa-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti" ismini almış ve yeni bir yönetim kurulu oluşturmak üzere çalışmalarını Erzurum Kongresi'ne kadar yaklaşık 5 ay kadar sürdürmüştür (Cinlioğlu, 1936, Kocatürk, 1988; akt. Ülkü, 2001, s. 69).

Erzurum Kongresi'nde alınan bir kararla Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlanmış olup bu durum Sivas Kongresi'ne kadar devam etmiştir (Cinlioğlu, 1936, Kocatürk, 1988; akt. Ülkü, 2001, s. 69).

1 Kasım 1919 tarihinde Heyet-i Temsiliye'nin kararıyla kısa bir süre bağımsız liva/sancak merkez heyetleri gibi görülen Tokat Heyet-i Merkeziyesi, Mustafa Kemal'in

Heyet-i Temsiliye adına 11 Aralık 1919 tarihinde Sivas Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne gönderdiği bir yazı ile tekrar Sivas vilayetine bağlanmıştır (Cinlioğlu, 1936; akt. Ülkü, 2001, s. 70-71). Bu konudaki yazı şöyledir: “Amasya ve Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti yönetim kurulunuzla yeniden bağlantı kurarak çalışmalarının gerektiği kendilerine bildirildi. Bu yönetim kurullarının aydınlatılması ve çalışmalarının kolaylaştırılması rica olunur.”

Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti bundan sonra Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı altında Sivas Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ne bağlı olarak çalışmalarına devam etmiştir (Ülkü, 2018, s.141).

Ankara'dan Heyet-i Temsiliye Başkanı Mustafa Kemal'in 11-12 Şubat 1920 tarihli telgrafına 14 Şubat 1920'de verilen cevap yazısına göre 1920 yılı başlarında Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin merkez teşkilat yapısı ile bu teşkilatta yer alan kişilerin adları şöyledir:

İstilaat Heyeti:

1. Mütevellizade Nuri Efendi (Başkan)
2. Belediye Reisi Rıfat Efendi
3. Abdulvahap Efendi (İkinci Başkan)
4. Genççağazade İzzet Efendi
5. Yoğurtçuzade Hacı İbrahim Efendi
6. Evliya Efendizade Fuat Bey
7. Emekli Komser Hafız Efendi
8. Eski Sandık Emimi Hafız Mustafa Efendi
9. Doktor Remzi Bey(Katip)

Heyet-i Nasih ve İrşadiye

10. Müftü Hacı Ömer Efendi
11. Kuyumcu Hoca Mehmet Efendi
12. Hoca Fehmi Efendi
13. Nakübü'l-Eşraf Hasan Efendi
14. Şeyh Şükrü Efendi

Heyet-i Milliye

15. Katipzade Tahir Efendi
16. Yoğurtçuzade Hacı İbrahim Efendi
17. Bekçizade Salih Ağa
18. Gürcü Köylü Hacı Mustafa Ağa
19. Ağacıkzade Şevki Efendi

Tensik Heyeti

20. Şube Reisi Halis Bey
21. Binbaşı Şerif Bey
22. Yüzbaşı Hacı Mustafa Efendi
23. Muhasebecizade Vehbi Efendi

Heyet-i Faaliye

24. Aslan Bey
25. Gürcü Ahmet Efendi
26. Hüsamettin Bey
27. Sabık Müdür Hamdi Bey
28. Müdür-i Sabık Hasan Bey
29. Çerkez Ali Bey (Ülkü,2001)

Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından bazı önemli problemlerle karşı yüz yüze gelmek zorunda olsa da aydın kişilerin çabalarıyla gerek merkeze bağlı ilçe, kasaba ve köylerde Milli Mücadele'ye yardımcı olmak amacıyla başlıca yapılan faaliyetler şunlardır:

1. İlhakı protesto etmek için telgraflar gönderilmiş olup toplantılar ve mitingler düzenlenmiştir (Kaplan, 1994; akt. Ülkü, 2001, s. 75-76).
2. İşgal gören bölgelerimizde yaşayan insanlara farklı yardımlar gönderilmiştir (Tokat merkezinden İzmir ve diğer işgal bölgelerinde yaşayan ve göçmen durumuna düşmüş insanlarımız için yapılan nakit yardımı listesi için bkz., HTC. Özel Arşivi, Belge No:11, Ek:17; akt. Ülkü, 2001, s. 75-76).
3. Cephelere asker ve erzak gönderilmiş olup ordu için para yardımında bulunulmuştur.

4. Ayrılcı grupların çıkardığı isyanlar ve saldırılarla mücadele edilmiştir.
5. Milli Mücadele karşı olan kişi ve gruplarla mücadele edilmiştir.
6. Milli birlik ve beraberliği güçlendirecek propagandalar yapılmış ve halkın Milli Mücadele konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi için çeşitli faaliyetlerde bulunulmuştur.
7. Erzurum Kongresi'ne Tokat delegesi olarak gönderilmiş olan Rıfat Bey'in 800 liralık yol masrafı ödenmiştir (Cinlioğlu, 1936; akt. Ülkü, 2001, s. 75-76).
8. Birinci Dünya Harbi'nden dönen esirlerimizin memleketlerine yardım da bulunulmuştur.
9. Şehir içinde yaya Kuvay-ı Milliye kurulmuş olup kuvvet İhtiyat Zabitleri kumandasına verilmiştir. Şehrin dışı için Mütevellizade Nuri Bey emrinde atlı Kuvay-ı Milliye birlikleri oluşturulmuştur (Cinlioğlu, 1936; akt. Ülkü, 2001, s. 75-76).

Bütün bu faaliyetlerden anlaşıldığı gibi Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ağır aksak da olsa Milli Mücadele için yararlı çalışmalarda bulunmuştur. Yöre işgal görmemesine rağmen milli teşkilatlanmaya gereken önem verilmiş ve halka elden gitmekte olan vatanına sahip çıkması için öncülük edilmiştir (Ülkü, 2001).

Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'a Birinci Gelişi

Mustafa Kemal, 25 Mayıs 1919 tarihinden 12 Haziran 1919 tarihine kadar Havza'da çalışmalarını sürdürmüştür (Atatürk, 1989, s.30) ve Havza'da kendini pek güvende görmediği için buradan ayrılarak 13 Haziran'da Amasya'ya geçmiştir (Aydemir, 1981, s.34-39; Ülkü, 2001).

Mustafa Kemal 13 Haziran'da geldiği Amasya vilayetinden Sivas vilayetine gitmek üzere 26 Haziran 1919 tarihinde ayrılmıştır. Nutukta bu konudan Mustafa Kemal şöyle söz etmektedir: "...ayın 25 inci günü Sivas'ta aleyhimde bazı münasebetsiz ahval cereyana başladığından haberdar oldum.25/26 Haziran gecesi yaverim Cevat Abbas Bey'i çağırdım ve yarın sabah karanlıkta Amasya'dan güneye hareket edeceğiz, dedim. Bu hareketimizin gizli tutularak hazırlanılması için emir verdim" (Atatürk, 1989, s.54).

Mustafa Kemal 4 otomobille Amasya'dan Tokat'a hareket etmiştir. (Mustafa Kemal'in bu yolculuğu sırasında otomobillerin birinden Amasya'da bir çanta

düşürölmüş ve kaybedilen çantanın farkına muhtemelen Tokat'ta varılmıştır. Amasya'ya acilen çekilen bir telgrafla çantanın bulunması istenmiştir. Bu işle ilgilenen Komiser İsmail Bey ve yardımcısı Osman Efendi yol güzergâhının tamamını taradıkları halde bulamamışlardır. Komiser muavin Osman Efendi yanındaki bir polis memuru ile birlikte yeni yol mevkiinden geçerken yol yakınında bulunan fırıncı dükkânına giderek kayıp çantayı sormuşlardır. Çantayı bulan ve sahibi çıkar ümidiyle saklayan fırıncıdan teslim alınan çanta, Mustafa Kemal Paşa'ya gönderilmiştir. Paşa bu hizmet karşılığında 5. Kafkas Fırkası Komutanlığına bir telgraf çekerek Yüzbaşı Osman Nuri Bey ve polis memurlarına teşekkür etmiş ve polis memurlarının elli lira ile ödüllendirilmelerini istemiştir (Menç, 1983; akt. Ülkü, 2001, s. 81).

Osman Nuri Bey'e

Çantayı bulmak ve hüsnü muhafaza etmek hususunda gayret ve himmetleri sevk eden Komiser Muavini Osman Efendi ile polis memuru efendilere 50 lira verilmesi ve kendilerine ayrıca da selam- ı mahsusanın tebliğini rica ederim.

3.Ordu Müfettişi Mirliva Mustafa Kemal

Mustafa Kemal Paşa, gizli bir şekilde Tokat'a gelmeyi planlamış olsa da şehrin girişinde O'nu bekleyen bir sürpriz vardı. Şevket Süreyya Aydemir Tek Adam Adlı eserinde Tokat'ın girişinde askerlik şubesi başkanı olan bir binbaşı ile 20 kadar askerin Mustafa Kemal Paşa'yı karşıladığını ifade eder (Aydemir, 1981, s.45). Bir binbaşının emrinde, üniformaları eski ve birbirinden farklı küçük bir askeri birlik tarafından karşılandı. Mustafa Kemal Paşa, arabayı hemen durdurmakla birlikte endişeliydi. Binbaşının "Paşam, hoş geldiniz. Ben askerlik şubesi reisi...19 nefer, bir çavuş, iki izinli emrinizdedir..." sözleri üzerine belirsizlik ortadan kalkmış ve herhangi bir tehlikenin olmadığı anlaşılmıştı (Saygılı, 2018, s. 194).

Mustafa Kemal Paşa'nın 3. Ordu Müfettişi unvanını kullanarak Tokat'tan göndermiş olduğu telgraflar:

Tokat 26.6.335(1919)"Konya'da İkinci Ordu Müfettişliğine;

Tokat ve havalisinin İslam nüfusunun yüzde seksen ve Amasya havalisinin de önemli bir kısmı Alevi mezhep olanlar teşkil ediyorlar ve Kırşehir'deki Baba Efendi Hazretlerine fevkalade bağlı bulunuyorlar; vatanın istiklali millinin bugünkü tehlikesini bilfiil görmekte olanlar müşarünileyhin kanaati hazırası şüphe yoktur, buna pek müsaittir. Binaenaleyh sahibi kelim ve emniyet, bazı zevatı görüştürerek kendilerince muvafık görececek Müdafai Hukuk-u Milliye ve Redd-i İlhak Cemiyetleri'ni takviye edecek surette birkaç mektup yazdırılarak bu havalideki Alevi müteneffizanınberayi

tevzi Sivas'a gönderilmesi pek faydalı telakki ediyorum; bu bapta muavenet-i samilerini istirham ederim.

3.Ordu Müfettişi Mustafa Kemal

Yine aynı gün 15.Kolordu Komutanlığı'na, Erzurum Kongresi'ne katılacak olan delegeler hakkında şu yazılı telgrafi göndermiştir:

Tokat 26.6.335(1919) "15. Kolordu Kumandanlığına

Vilayet-1 Şarkiye namına yapılacak Erzurum Kongresi'nin azaları için hiçbir tesir ve müdahaleye hacet kalmaksızın ve sırf millî bir tarzda kendi aralarında yapılması pek kolay ve husulü maksatta tamamıyla kâfidir. Yalnız bir kerede Hüdavendigâr, Edirne, Aydın, Karesi, Çanakkale gibi ceryân-ı millî tamamıyla takviye olunmamış bizce lüzumu kadar teyit etmemiş uzak mahallerde itimat ve emniyete mazhar zevat tarafından ve el altından delalet olunmasına ihtiyaç vardır. Aksi takdirde livâ-yı millîyi müfrez bulundurmamak mahzuru karşısında kalınacağı aşîkârdır. Bunun için bu gayede emniyet-i mahsusaya henüz mazhar olmayan Edirne Vilâyeti ile Hüdavendigâr Vilâyeti'ne ve Karesi, Biga Sancakları'na, Aydın Vilâyeti Cemal Paşa, Yusuf İzzet Paşa'ya ve Cafer Tayyar ve Bekir Sami Beylere yazılmış İstanbul içinde keza bazı zevâtı mühimmetevsît edilmiştir. Bu münasebetlerdir ki taraf-ı aciziden Trabzon valisine yazılmakla beraber henüz arzu edildiği derecede itminan gösterilemediği cihetle taraf-ı âlinizdende fırka vasıtasıyla yine el altından iykâ-ı tesir lüzumunu arz etmiştim. Nitekim şimdiye kadar her taraftan cevap geldiği halde Trabzon vilâyetinden bir cevap alınmamıştır. Bundan mânâ Müdafâ-yı Hukuk-u Millîye ve ilhak Heyet-ilerinin alenî muhabere ve davetlerinin intaç edeceği ânî muhâveredenictina ben bu şifre millî halinde saklaması da teemmül edildiğinden bu suretle mahrem muhabereye lüzum görülmüştür. Bu zaruretler herhalde zât-ı âlilerince bu suretle takdir(şifre) buyrulmaktadır. Efendim.

3.Ordu Müfettişi Mustafa Kemal(akt. Saygılı, 2018, s.197-198)

Şehre gelir gelmez telgrafhaneye uğrayarak burada alınan tedbirleri yerinde görmüştür (Önder, 1975; akt. Ülkü, 2001, s. 82). Daha sonra doğruca Askerlik Dairesine giden Mustafa Kemal'in Tokat'ta olduğunu öğrenen Belediye Başkanı ve üyeleri ile şehrin ileri gelenleri kendisini ziyarete gitmişlerdir. Mustafa Kemal gelenlere; " Yarın Belediye'de bir içtima yapınız, memleketin uleması ile görüşmek istiyorum." demiştir (Şapolyo, 1958; akt. Ülkü, 2001, s. 82). Daha sonra Belediye Dairesi'ne geçmiştir. O gece kendisini ziyaret eden Tokat'ın ileri gelen aydınları ile görüşmüş ve ertesi gün Belediye'de bir toplantı yapılmasına karar verilmesinden sonra Mustafa Kemal geceyi Belediye Dairesi'nde geçirmiştir(Türker, 1997; akt. Ülkü, 2001, s. 82).

27 Haziran 1919 tarihinde sabahleyin saat 10'da Belediye Dairesi'nde Tokat'ın ileri gelenleri de hazır bulunduğu bir toplantı yapılmıştır. 20-25 kişinin bulunduğu salonda yer alan topluluğu selamladıktan sonra köşede bir sandalyeye oturan Mustafa Kemal, vatanın içine düştüğü kötü durumu açıkça ortaya koyan bir konuşma yapmış ve topyekûn bir savunma savaşı yapmanın zorunlu hale geldiğinden söz etmiş (Önder, 1984; akt. Ülkü, 2001, s. 82) ve “Topluca direnmezsek İslam Endülüs'teki gibi Anadolu'da da yok olup gidecektir.” demiştir. Bu açıklamalar toplantı da bulunanlar için son derece yararlı ve aydınlatıcı olmuştur. Bu arada zamanın Tokat Müftüsü Hacı Ömer Efendi'nin fikrini sormuştur(Kuntay, 1992; akt. Ülkü, 2001, s. 82).

Müftü Hacı Ömer Efendi büyük bir medeni cesaret örneği göstererek ve ülke meseleleri hakkında kendisini sorumlu gören bir kişi olarak şunları söylemiştir: “Paşa Hazretleri, Ruslar çok asker ve cephane yığmıştır diye haber alıyoruz. Filistin Cephesi'nde bozguna uğradık. Avusturya ve Alman birlikleri şehrimizden geçerken iyi şeyler söylemediler. Eşkiyalar herkesi rahatsız ediyordu. Doğu cephesindeki yenilgimizin sebebi olarak ehliyetsiz, dirayetsiz paşalar gösterilmektedir ki biz onlar için her şeyimizi verdik. Geriye kalan 3,5 gencimizi de bir maceraya kırdırmayalım, sonra halimiz nice olur? Allah büyüktür. İmanımız tamdır. Zat-ı Alinizi tanımaktan memnun olacağız. Neler yapacağımıza da hep birlikte karar verelim (Sarıkoyuncu, 1997; akt. Ülkü, 2001, s. 82-83). Bir başka konuşmacı ise; savaş araçlarımızın olmadığını, düşman uçaklarıyla vatanın her yanının yakılıp yıkılacağı söylemiştir (Sözer, 1998; akt. Ülkü, 2001, s. 83). Görünen o ki Birinci Dünya Savaşı'nda alınan yenilgi ve ardından gelen işgaller toplumda karamsar bir düşüncenin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ülkü,2001).

Mustafa Kemal toplantı da oluşan bu karamsar havayı dağıtmak için konuşmasına devam etmiş ve her şeye boyun eğmenin acıları artıracığını, çalışma ve azmin elinden hiçbir şeyin kurtulamayacağını, Türk Milletinde gizli bulunan birçok yetenek ve cevherin işi başarmaya yeterli olduğunu, kararsızların hemen hüküm yürütmemeleri gerektiğini ve başarının kesin olduğunu ifade ettikten sonra (akt. Ülkü, 2001, s. 83) sözlerini şöyle tamamlamıştır:

Hiçbir müdafaa vasıtasına malik olmasak bile, dişimiz, tırnağımızla, zayıf ve dermansız kolumuzla mücadele ederek haysiyet ve şerefimizi, namusumuzu müdafaa etmeyi zaruri görüyorum. Tarih, bize vatan uğrunda canını, malını esirgeyen milletlerin asla ölmediklerini, hâlâ yaşadıklarını göstermektedir. Ben hayatımı, hiç bir zaman milletimden

üstün görmedim ve görmeyeceğim. Her an memleket için şerefimle ölmeye hazırım. Onun için buradayım. Hepinizi mücadeleye çağırıyorum (Ülkü, 2001; Saygılı, 2018, s.198).

Bu kararlılık dolu sözleri dinleyenler üzerine beklenen etkiyi yapmış ve Tokatlılar; “Hay hay Paşa Hazretleri bizde seninle beraberiz, vatan için bizde canımızı vereceğiz.” Sözleriyle düşüncelerini ifade etmişlerdir (akt. Ülkü, 2001, s. 83).

Sivas Valisi Reşit Paşa’ya Tokat vilayetinden Sivas vilayetine gelmek üzere yola çıktığını bildirmek üzere açık bir telgraf yazdım. İmzada “Ordu Müfettişliği” unvanını kullanmışım (Atatürk, 1989, s. 55). Sivas’ta Elazığ Valisi Ali Galip’in komplosuna düşmemek için Tokat postanesine verilmişinden 6 saat sonra çekilen ve Mustafa Kemal’in Sivas’a girdiği saatte ulaşan ünlü telgraf şöyledir:

“Şimdi Tokat’tan Sivas’a doğru hareket olunduğunu ve sizinle tanışma fırsatının yaklaşip gerçekleşmek üzere bulunmasından dolayı içtenlikle duygularımı arz ederim.” (Selek, 1963; akt. Ülkü, 2001, s. 84)

Mustafa Kemal Nutuk’ta bu konudan şöyle söz etmektedir: “Telgrafta bililtizam saat-i hareketimi kaydetmişim. Fakat bu telgrafın hareketimden altı saat sonra çekilmesini ve o zamana kadar hiçbir suretle Sivas’a malumat verilmemesini temin edecek tedabiri aldırıldım.” (Atatürk, 1989, s.54)

Gizlice geldiği Tokat’tan yine tören yapılmadan gizlice ayrılan Mustafa Kemal, bu önlemleri daha Amasya’dan ayrılmadan önce Sivas’ta aleyhinde bazı suikastlara girişilmesi nedeniyle aldırılmıştır.

Mustafa Kemal Paşa’nın Tokat vilayetinden Sivas vilayetine hareketinden evvel otomobilinin arızalandığı ve Ömer (Halacoğlu) Yay’ın Zile’den gelerek Mustafa Kemal Paşa’yı kendi otomobili ile Sivas’a kadar götürdüğü bilinmektedir (Saygılı, 2018, s.200).

Mustafa Kemal Paşa, Tokat’ta yaptığı konuşmalarında “Her an memleket için şerefimle ölmeye hazırım!” diyerek, ulusal bağımsızlık ve milli hâkimiyet ülküsünden hiçbir suretle taviz vermeyeceğini de ilan etmiş oluyordu. Ne var ki daha 25/26 Haziran 1919 gecesinin sabahında Amasya’dan Tokat’a gelişi sırasında kendisini karşılayan askeri birlik tarafından ya da 27 Haziran 1919’da Tokat’tan Sivas’a hareketi sırasında Ali Galip Bey’in planlarını bozmadan tevkif edilecek olması, ulusal bağımsızlık mücadelesini bir çıkmazın içine sürükleyebilirdi (Saygılı, 2018, s. 201).

Erzurum Kongresi

Tokat Sancağı Erzurum Kongresi'nde 3 delege ile temsil edilmiştir. Tokat merkez kazasını o sırada Belediye Başkanlığı görevine vekâlet eden “Kabadayı” lakaplı Mehmet Rifat (Arkun veya Orkun) Bey, Niksar kazasını Mehmet Şeref Efendi, Reşadiye kazasını ise ordu alay kâtipliğinden emekli Mehmet Sırrı Efendi(Kaymaz) temsil etmiştir (Kuran, 1994; akt. Ülkü, 2001, s. 88-89).

Tokat Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından 800 liralık yol harcırahı temin edilerek Erzurum'a gönderilen Rifat Bey, kongre çalışmalarına aktif bir şekilde katılmıştır. Rifat Bey, kongrenin üçüncü oturumunda iki kez, yedinci ve on birinci oturumlarında birer kez söz alarak ülke meseleleri hakkında çeşitli açıklamalarda bulunmuştur (Kırzioğlu, 1987; akt. Ülkü, 2001, s. 89). Program encümeni seçimi için 37 kişinin katıldığı oylamada 19 oy almış fakat bu göreve seçilememiştir (Kırzioğlu, 1987; akt. Ülkü, 2001, s.89). Rifat Bey 9 kişilik Nizamname Encümeni (Tüzük Komisyonu) oluşturulması için yapılan seçime de katılmış ve 19 oy alarak kongrede Tüzük Komisyonu üyesi olmuştur (Kırzioğlu,1987; Kaplan, 1994; akt. Ülkü, 2001, s. 89).

Erzurum Kongresi'ne katılan Tokat delegeleri, kongre sonunda ortaya çıkan kararları imzalamışlar ve 9 kişilik Temsil Heyeti oluşturulması için yapılacak seçime Sivas Vilayeti adına gösterilen adaylar arasında yer almışlardır. Fakat yapılan seçim sonucunda Tokat delegeleri Temsil Heyeti içinde yer alamamışlardır (Kırzioğlu, 1987; akt. Ülkü, 2001, s.89).

Sivas Kongresi

Tokat Sancağı'ndan delege seçimi yapılamadığı için Sivas Kongresi'ne temsilci gitmemiştir (Kuran, 1994; akt. Ülkü, 2001, s. 92).

Çeşitli kaynaklarda Sivas Kongresi'ne katılan Tokat delegesi olarak Bekir Sami Bey'in adı geçmektedir (Kansu, 1988; Selek, 1963; Kaplan, 1994; akt. Ülkü, 2001, s92). Bu durum Bekir Sami Bey'in Tokatlı olmasından kaynaklanmaktadır (Yalçın, 1991; akt. Ülkü, 2001, s.92). Hâlbuki Mustafa Kemal ve Rauf Bey (Orbay) gibi Bekir Sami Bey'de Tokat delegesi olarak değil Erzurum Kongresi'nde seçilmiş olan Heyet-i Temsiliye üyesi olarak bu kongreye katılmıştır. Buna karşılık Sivas Kongresi'nde oluşturulan Heyet-i Temsiliye içerisinde de yer alan Bekir Sami Bey Mustafa Kemal

Paşa tarafından Sivas ve Tokat bölgesinden sorumlu temsilci olarak nitelendirilmiştir (Kocatürk, 1988; akt. Ülkü, 2001, s. 92-93).

Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'a İkinci Gelişi

Mustafa Kemal Paşa, 3 Ekim 1919 tarihinde kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti'nin Temsil Heyeti ile görüşme isteğini kabul etmiş ve görüşme yeri olarak da Amasya'yı seçmişti. Bu amaçla 16 Ekim 1919 tarihinde Sivas'tan yola çıkan Mustafa Kemal Paşa 17 Ekim 1919'da Tokat'a gelmiştir (Palazoğlu, 1991; Cinlioğlu, 1936; akt. Ülkü, 2001, s. 96). Mustafa Kemal'in yanında Rauf (Orbay), Gazeteci Ruşen Eşref (Ünaydın), Cevat Abbas (Gürer), Mazhar Müfit (Kansu), Hüsrev Sami Beyler ve Temsil Heyeti'nin Sivas ve Tokat yörelerinden sorumlu üyesi Bekir Sami Bey'de vardı (Ülkü, 2001).

Milli Mücadele'nin hazırlık evresinde çok önemli bir yeri olan Amasya Görüşmesi'ne gitmek için Tokat'a ikini kez gelen Mustafa Kemal Paşa, burada halktan gördüğü yakın ilgi ve destekten memnun bir şekilde ayrılarak 18 Ekim 1919 tarihinde Amasya'ya ulaşmıştır (Kansu, 1988; Önder, 1984; akt. Ülkü, 2001, s. 96; Atatürk, 1989, s. 325).

Amasya Görüşmeleri'ne Tokatlı Bekir Sami Bey'in yanı sıra 1909 yılında Erbaa Kaymakamlığı 29 Mayıs- 11 Temmuz 1915 tarihleri arasında ise Tokat Mutasarrıf vekilliği görevlerinde bulunan ve Zile İsyanının bastırılmasında önemli rol oynayan İsmail Hakkı (Mumcu) Bey'de katılmıştır (Yalçın, 1991; akt. Ülkü, 2001, s. 97).

Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'a Üçüncü Gelişi

Amasya vilayetinde 27 Ekim 1919 tarihine kadar kalan Mustafa Kemal Paşa, buradan Sivas'a dönmek üzere sabahleyin otomobille ayrılmış ve aynı gün akşam saatlerinde Tokat'a gelmiştir. Beraberinde Rauf (Orbay), Cevat Abbas (Gürer), Bekir Sami (Kunduh), Muzaffer (Kılıç), Gazetecilerden Ruşen Eşref (Ünaydın) ve Kenan Hasip Beyler bulunmaktadır. Tokat'ın girişinde Yeşilırmak kıyısında askeri ve mülkü memurlar ile halk tarafından karşılanan Mustafa Kemal, askerleri teftiş ettikten ve selamladıktan sonra şehre girmiştir (Palazoğlu, 1991; akt. Ülkü, 2001, s. 98-99).

Mustafa Kemal ve arkadaşları askerlik şubesi girişinde bir süre istirahat ettikten sonra geceyi geçirmek üzere Tokat vilayeti temsilcisi olarak Erzurum Kongresi'ne

katılan Hamamcıoğlu Rıfat Bey'in evine misafir edilmişlerdir. Burada Tokat ileri gelenleri ile görüşen Mustafa Kemal Paşa, onları Milli Mücadele konusunda aydınlatmıştır (Ülkü, 2001).

Mustafa Kemal ve beraberindekiler 28 Ekim 1919 tarihinde öğleden sonra otomobillerle Tokat'tan Sivas'a hareket etmişlerdir (Ünaydın, 1954; akt. Ülkü, 2001, s. 99).

Mustafa Kemal Paşa'nın Milli Mücadele döneminde Tokat ziyaretlerinin birincisi 26/27 Haziran 1919, ikinci ziyareti 17 Ekim 1919 ve üçüncü ziyareti 27/28 Ekim 1919 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın zafer ile taçlandırılması ve Yeni Türk Devleti'nin kurulmasından sonra yaptığı yurt gezilerinde de Tokat'ı onurlandıran Mustafa Kemal Paşa'nın Tokat'ı dördüncü ziyareti 25/27 Eylül 1924, beşinci ziyareti 18/19 Eylül 1928 ve altıncı ziyareti de 21/22 Kasım 1930 tarihlerinde gerçekleşmiştir (Saygılı, 2018, s. 181).

Seçimler

Ali Rıza Paşa Hükümeti tarafından 7 Ekim 1919 tarihinde yayınlanan beyanname gereğince, 9 Ekim 1919 tarihinde "Mebuslar Seçimine Mahsus Kararname" yayınlanarak telgraflarla bütün illere duyurulmuş ve seçimlere başlanması emredilmiştir (Goloğlu, 1970; akt. Ülkü, 2001, s. 100).

Bütün yurttaki olduğu gibi Tokat'ta da Meclis-i Mebusan üyeliği için milletvekili seçimleri yapılmış ve seçimler oldukça tartışmalı geçmiştir. Seçimler herhangi bir grubun ağırlığını hissettiremediği serbest bir ortamda yapıldığı için birçok milletvekili adayı ortaya çıkmıştır (Tokat Gazetesi, 1931, s.2; akt. Ülkü, 2001, s. 101). Tokat'tan Muhasebeci Ahmet Bey, Emekli Binbaşı Şevki Bey ve Yağcıoğlu Mehmet Bey milletvekili seçilmiştir (Cinlioğlu, 1936; akt. Ülkü, 2001, s. 101).

Tokat Sancağında 1. TBMM için yapılan seçimler sonucunda Mütellizade Ahmet Hamdi Bey, Genç ağazade İzzet Bey, Kehbazzade Mustafa Vasfi Bey, Hamacızade Rıfat Bey milletvekili seçilmiştir (Goloğlu, 1970; akt. Ülkü, 2001, s. 116). Bu arada dağıtılan Osmanlı Meclisi'nde Tokat'ı temsil eden milletvekillerinden hiçbirisi yeni Meclis'e katılmamıştır (Ülkü, 2001).

İsyanlar

TBMM'nin açılması kararını hoş karşılamayan İstanbul Hükümeti, dönemin Şeyhülislamı Dürrizade Abdullah Efendi'ye 11 Nisan 1920 tarihinde bir fetva verdirerek, Kuva-yı Milliye ruhunu yok etmeye çalıştı. Anadolu'nun her tarafına duyurulan bu fetva bazı bölgelerde olumsuz etkisini göstererek isyanların çıkmasına neden oldu.

Tokat Sancağında da görülen iç isyanlar, daha çok merkez dışındaki Zile, Erbaa, Artova ve Sulusaray bölgelerinde etkili olmuştur. Yöredeki isyanların çıkarılmasında Postacı Nazım, Aynacıoğulları, Deli Hacı, Küçük Ağa gibi kişiler ve gruplar neden olmuştur.

Karadeniz bölgesi ile Tokat civarında etkili olan diğer önemli bir sorun ise Pontus Rumların çetecilik faaliyetleridir. Pontus isyanı, TBMM Hükümeti'ni en uzun uğraştıran ve ancak Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra bastırılan önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Ülkü, 2001).

Nitekim 14 Mayıs 1920 tarihinde, Sivas'ın Yıldızeli kazasına bağlı Kaman Köyü'nde Postacı Nazım adında bir şahıs isyan etti. Bu isyanı önlemek için Tokat'ta 50 kişilik Kuva-yı Milliye birliği kuruldu. Ayrıca Köprübaşı, Niksar Yolu, Çay mahallesi, Beybağı mahallesi ve Erenler mahallerinde dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehlikeye karşı kuvvet bulunduruldu. Aynı zamanda Niksar ve nahiyelerinden de yardım sağlanmış oldu.

9 Mayıs 1920'de Postacı Nazım Yenihan Kaymakamlığına gönderdiği mektupta: "Kavak'ta verilen söze itimaden milletçe muhafazaisükuna karar verilmişken, 50 kişilik bir müfrezenin sevk edilmesinden arada itimat kalmadı. İsteklerimize tahriri cevap alamaz isek muhafazaisükunu mevcut kuvvetimizle ihlal edeceğiz." diyordu. Bu isyanın bastırılması için Mustafa Kemal, Zile'de bulunan 3. Kolordu Komutanı Selahattin Bey'i görevlendirdi. Merkezi Amasya'da bulunan 5. Kafkas Tümeni Komutanı Yarbay Cemil Cahit(Toydemir) 3. Kolordu'dan aldığı emir üzerine bir tabur askeri Zile yoluyla Artova'ya, bir başka taburu da Tokat'tan Yıldızeli'ne gönderdi. Ancak, gönderilen bu birlikler asiler karşısında başarılı olamadılar. Bu durumdan iyice güç ve cesaret alan asiler Zile'yi işgal ettiler. Tümen Komutanı Yarbay Cemil Cahit, Yıldızeli'nde bulunan askeri birliğin de yardım ve desteği ile Zile'ye girdi. Ve burayı işgalden kurtardı.

Suçlular ve asiler yakalanarak ağır şekilde cezalandırıldı. Postacı Nazım, Samsun bölgesinde yakalanarak Amasya'ya getirildi ve idam edildi (Tokat Valiliği, 1998, s. 31-32; İncesoyluer, 2018, s. 301).

Tokat bölgesinde, TBMM kuvvetlerini uğraştıran başka bir isyan ise Aynacıoğlu Hasan tarafında çıkarılan isyandır. AkdağMağdeni doğusunda bulunan Ayvalıközü'nde Binbaşı Çolak İbrahim Bey kumandasında 2. Kuvva-i Seyyare tarafından dağıtılmasına rağmen Aynacıoğlu Hasan, hükümet kuvvetlerini bir süre uğraştırdı. Sonunda 1921'de Batı Anadolu'da Yunanlılarla savaşmak şartı ile teslim oldu (Tokat Valiliği, 1998, s. 32; İncesoyluer, 2018, s. 301).

Batı Cephesinde Tokat

I.ve II. İnönü zaferlerinin Tokat ve ilçelerindeki etkileri. O dönemin gazeteleri Birinci İnönü Zaferi'nin kazanılması ve Ethem İsyani'nin bastırılması dolayısıyla Anadolu'nun birçok yerinde yapılan sevinç gösterileri ve zafer kutlamalarıyla ilgili telgraflara yer vermiştir. Çeşitli il ve ilçelerle birlikte Tokat, Niksar ve Zile'den gönderilen telgraflarda Ethem İsyani nefretle anılmakta ve Birinci İnönü Savaşı'nda elde edilen başarının milli bir bayram gibi kutlandığı bildirilmektedir (Öğüd, 1337, Num: 562; Özkaya, 1981; akt. Ülkü, 2001, s. 167).

II. İnönü Zaferi sonrasında Tokat ve çeşitli yörelerimizde toplantılar yapılarak kurbanlar kesilmiş ve zaferlerin devam etmesi için dualar okunmuştur (Öğüd, 8 Nisan 1337, Num: 627, Özkaya, 1981; akt. Ülkü, 2001, s. 169). Bu arada TBMM'ne aralarında Tokat Mutasarrıflığının da bulunduğu ülkenin birçok yerinden protesto telgrafları gönderilmiş ve bu telgraflar Meclis'in 4 Nisan 1921 tarihinde yapılan birinci oturumunda Meclis Başkanı tarafından milletvekillerince okunmuştur (Köstüklü, 1991; akt. Ülkü, 2001, s. 169).

Sakarya zaferi öncesinde Tokat ve ilçelerinde orduya yapılan yardımlar ve destek mitingleri. Mustafa Kemal, ordunun asker sayısını artırmak ve taşıt bakımından eksiklikleri gidermek, yiyecek ve giyeceğini tamamlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Bu amaçla 7/8 Ağustos 1921 tarihlerinde 'Tekâlif-i Milliye Emirleri'ni yayınlamıştır.

Tokat halkı da bu Milli Vergi Yükümlülükleri konusunda elinden gelenin en iyisini yapmaya çalışmıştır. Ordunun ihtiyacı olan yiyecek, giyecek ve her türlü malzemeyi tedarik etmeye çalışan Tokatlılar, 2 numaralı Tekâlif-i Milliye emrine

uyarak 1279 elbiselik, 9390 çamaşırlık, 559 kunduralık, 192 yemeni, 1228 çarık, 1540 çorap ve 224 mintandan oluşan giyim eşyasını orduya bağışlamıştır (Evsile, 1998; akt. Ülkü, 2001, s. 170). 10 numaralı Tekalif-i Milliye emri doğrultusunda taşıt araçlarını da ordunun hizmetine sunmuşlardır (Ülkü, 2001).

Tokat ve civarından toplanan malzemenin depo edilmesi için 11 Ağustos 1921 tarihinde Tokat'ta orta çapta bir ambar kurulmuştur. Burada depolanan yiyecek maddeleri ihtiyaç duyuldukça cephelere gönderilmiştir (TİH(İdari Faaliyetler), c. VIII, T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Bşk. Resmi Yay., Ankara 1975, s.371; akt. Ülkü, 2001, s. 170).

Tokat ve Zile halkı yine Sakarya Savaşı öncesinde Hilal-ı Ahmer (Kızılay) şubelerine bağışta bulunmuştur. Ankara'daki Hilal-ı Ahmer merkezine Tokat'tan 97.000 Kuruş, Zile'den 30.000 Kuruş bağışlanmıştır (Sarıkoyuncu, 1992; akt. Ülkü, 2001, s. 171).

Tokat halkı ise savaşın ilk günlerinde 27 Ağustos 1921'de Hükümet Meydanı'nda toplanarak büyük bir miting gerçekleştirmiştir. Tokat'ta olduğu gibi Zile'de de büyük bir miting yapılmıştır (Ülkü, 2001).

Tokat ve ilçelerinde de Sakarya Zaferi büyük bir sevinç ve mutluluk meydana getirmiştir. Özellikle Tokat merkez başta olmak üzere Reşadiye, Zile ve Erbaa'da mitingler düzenlenip, telgraflar çekilmiştir (Ülkü, 2001).

Tokat ve ilçelerindeki askerlik şubelerine bağlı olan ve Milli Mücadele'ye katılıp çeşitli cephelerde şehit olan asker sayısı, Tokat merkezden 218, Artova'dan 5, Erbaa'dan 148, Niksar'dan 34, Reşadiye'den 90 ve Zile'den 275 olmak üzere toplam 570 kişidir (Selek, 1963; akt. Ülkü, 2001, s. 175).

Tokat Askerlik Şubesi kayıtlarına göre merkezde Milli Mücadele'ye katılmış ve İstiklal Madalyası almış gazi sayısı 295'dir. Niksar ilçesinde gazi sayısı ise 70 kişidir (Akar ve Özbay, 1998, s. 243-247; Ülkü, 2001).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeline, evrenine, örnekleme, veri kaynaklarına, veri toplama aracına ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmektedir.

Araştırma Modeli

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat'a yer verme durumlarını araştırarak olan bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2012) tarama modelini, geçmişte ya da halen var olan bir durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma olarak tanımlamıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2008) ise bir durum ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin veya ilgi, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği çalışmalar olarak tanımlamaktadır.

Öğretmen görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yıllarında Tokat ili merkez ilçesinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullarda görev yapmakta olan 24 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır.

Verileri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı bu teknikte, sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu önceden hazırlar. Ancak araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik alt ya da yan sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin cevaplarını genişletmesini ve ayrıntılandırılmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği daha önceden hazırlanmış görüşme formuna bağlı olarak sürdürüldüğü için daha sistematiktir ve karşılaşılabılır bilgi sunar. Bu nedenle eğitim bilimi çalışmalarına daha uygun bir araştırma biçimi olarak görülmektedir.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konularının işlenmesinde öğretmenlerin yerel tarih kapsamında Tokat'a yer verme durumları ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla oluşturulan 6 açık uçlu soru, veri toplama aracı olarak kullanılmış olup öğretmenlere sorulacak olan açık uçlu sorular kapsam, dil, soruların açık ve anlaşılır olmaları açısından uzman görüşlerine başvurularak değerlendirilip oluşturulmuştur. Dört ayrı uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak, sorulara son şekli verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Çalışma sonucunda yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlemesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel yaklaşımda verilerin araştırma soruları veya görüşme soruların ortaya koyduğu temalara göre özetlenmesi veya yorumlanması söz konusudur. Bu süreçte öncelikle veriler ayrıntılı şekilde betimlenir ve ardından yapılan bu betimlemeler görüşme verilerinden yapılan doğrudan alıntılar kullanılarak açıklanır (Cansız Aktaş, 2014, s. 347). Betimsel analiz, elde edilen verilerin önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanması yaklaşımıdır. Betimsel analizle, elde edilen veriler, düzenlenerek yorumlanır ve anlaşılır bir biçimde betimlenerek okuyucuya aktarılır. Bu betimlemeler yorumlanır, neden-sonuç bağları sorgulanır ve bir takım sonuçlar elde edilir. Betimsel analizde veriler, sık sık doğrudan alıntılar verilerek yorumlanmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 224). Öğretmenlerin düşünceleri doğrudan aktarılıyorken görüşme yapılan öğretmenlerin kim olduğunu belirtmek için “Ö1, Ö7...” gibi kodlama yoluna gidilmiştir. Her bir temada ifadelerin hangi sıklıkta kullanıldığını belirtmek için “ n:2, n:4...” gibi görüş sayısı verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırmada belirlenen alt amaçlar kapsamında oluşturulan bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmada ilk olarak “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih hakkındaki düşünceleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Birinci alt amaç, görüşme formunda 1. Soru olan “Sizce yerel tarih nedir? Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile nasıl bir ilişkisi vardır?” sorusuna verilen cevaplarla yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin “Sizce yerel tarih nedir? Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile nasıl bir ilişkisi vardır?” sorusuna verdikleri cevaplar betimsel analizine tabi tutulmuştur.

Analiz sonucunda “ yerel tarih” ve “yerel tarihin derslerle ilişkisi” olmak üzere iki kategori oluşturulabilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 1’de görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarih Hakkındaki Düşünceleri ve Yerel Tarihin Derslerle İlişkisi

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
1. Yerel Tarih (n:24)	a. Şehir (n:7)	Yerel tarih içinde yaşadığım il, ilçe, köy v.b. yerleşim yerlerinin geçmişi (kültürel, siyasi, sosyal v.b.)dir. (Ö:9)
	b. Bölge (n:5)	
	c. Alan (n:5)	
	d. İl (n:4)	
	e. İlçe (n:3)	Küçük ölçekte köy, kasaba ve şehirlerin tarihinin ele alınıp incelenmesidir. (Ö:2)
	f. Kasaba (n:3)	
	g. Yöre (n:3)	
	h. Köy (n:2)	
	i. Taşra (n:1)	
2. Yerel tarihin derslerle ilişkisi(n:19)	a. Doğrudan ilişkili (n:2)	Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile ilişkilidir çünkü öğrenci tarihi yaşadığı yerden ve daha somut şekilde öğrenir.(Ö:24)
	b. Yakından ilişkili (n:3)	
	c. İlişkili (n: 5)	
	d. Diğer	

Tablo 1’de sosyal bilgileri öğretmenlerinin yerel tarih hakkındaki düşünceleri incelendiğinde, öğretmenlerin “şehir” (n:7), “bölge” (n:5), “alan” (n:5), “il” (n:4), “ilçe” (n:3), “kasaba” (n:3), “yöre” (n:3), “köy” (n:2), “taşra” (n:1) ifadelerini kullanarak yerel tarih hakkındaki düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı açıklamalarında “yaşadığımız ...” (n:9) ifadesini kullanarak yerel tarih hakkındaki düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Yerel tarih hakkındaki düşünceleri nelerdir?” alt amacına ilişkin bazı öğretmen görüşleri şunlardır: Ö2: “Küçük ölçekte köy, kasaba ve şehirlerin tarihinin ele alınıp incelenmesidir.”, Ö5: “Dar bir alanda(şehir, kasaba) yaşayan insanların geçmişlerin incelenmesidir.”, Ö9: “Yerel tarih içinde yaşadığım il, ilçe, köy v.b. yerleşim yerlerinin geçmişi (kültürel, siyasi, sosyal v.b.)dir.”, Ö14: “Yerel tarih ülkelerin merkezi teşkilatlanmasının yanı sıra merkezden uzak olan fakat ülkenin genel yapısını anlamamızı sağlayan yerel bölgelerin geçmişi ortaya koyan tarih alanıdır.”, Ö18: “Bulduğumuz yerin kültürel, siyasi v.b. geçmişidir.”, Ö21: “Yerel Tarih: Bir yörenin geçmişten günümüze ve bu gelişim sonucu o yörede oluşan tarihi izlerdir.”, Ö22: “Yerel tarih belli bir bölgenin belli bir ilin geçmişte yaşanmış olaylarına yerel tarih denir.”

“Sizce yerel tarih nedir?” sorusuna verilen cevaplara göre öğretmenlerin genel olarak yerel tarih hakkında bilgi sahibi oldukları, bilgilerini, öznel yorumlarını ve deneyimlerini katarak tanım yapabildikleri görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplarda “yaşadığım...” ifadesini kullanarak yerel tarihi öznelştirdikleri görülmektedir. Ancak bazı öğretmenlerin verdiği cevapların eksik ve yetersiz olduğu da görülmektedir. Bu duruma örnek öğretmen görüşleri şunlardır: Ö4: “Yerel tarih, yaşadığımız şehrin ortak hafızasıdır.”, Ö6: “Yerel tarih bir bölgenin vatan yurt yapılmasında o bölge insanın yaptığı mücadeleler ve bıraktığı eserlerdir.”, Ö11: “İnsan, zaman ve mekân birleşmesidir.”, Ö10: “Bir ülkenin tüm bölgelerinin değil de belli bir bölgesinin şehrinin devlet ve millet nazarında üstlendiği rolüdür.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Yerel tarih hakkındaki düşünceleri nelerdir?” alt amacına ilişkin verdikleri görüşler incelendiğinde genel olarak yerel tarih hakkında yorum yapabildikleri ancak tüm öğretmenlerin yerel tarih adına yeterli donanıma sahip olmadıkları görülmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yerel tarih arasındaki ilişki durumuna 19 sosyal bilgiler öğretmeni görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri görüşler incelendiğinde sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yerel tarih arasındaki ilişkiyi öğretmenlerin “ilişkili” (n:5), “yakından ilişkili” (n:3), “doğrudan ilişkili” (n:2) ifadelerini kullandıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı “ diğ er” sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yerel tarihin arasındaki ilişki durumunu net ifadeler kullanmadan ders içerikleriyle bağlantı kurarak ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden alınan cevaplara göre T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ve sosyal bilgiler ile yerel tarihin “tarih” paydası altında ilişkili olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Bu duruma örnek öğretmen görüşleri şunlardır: Ö.3: “Yaşadığı doğup büyüdüğü yerin geçmişte ülke çapında yaşanan hadiselerle etkisini veya bu olaylardan nasıl etkilendiğini, tarihi süreç içerisindeki yerini incelemesi bakımından Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yakından ilişkilidir.”, Ö.9: “Sosyal bilgiler ve T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile doğrudan ilişkilidir.”, Ö.14: “Sosyal Bilgiler ve İnkılâp Tarihi derslerinin müfredatı ‘Tarih’ geçmiş zaman bilimiyle ilgili olduğuna doğrudan ilişkilidir.”, Ö. 21: “Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi tarihi öğreten dersler olduğu için yerel tarihinde en çok anlatıldığı ve konularla ilişkilendirildiği derslerdir.” ve Ö. 18: “Yakından ilgilidir. İkisinde de tarihi konular vardır.”

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerin Ö.1, Ö.7, Ö.12 ve Ö.23 yerel tarihin ders ile ilişki durumunu açıklamak yerine bölgesel yaşanan olaylar ve bölgesel çalışmaların tarihteki etkileri üzerinde durduğu görülmektedir. Örnek görüşler şunlardır: Ö.1: “Coğrafya, tarih gibi konularda Sosyal Bilgiler dersinin önemi büyüktür. Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşanan olaylar (Tokat özelinde) İnkılâp Tarihi konularını oluşturur.”, Ö. 23: “Yerel tarihin Kurtuluş Savaşı ile ilgisi çok büyüktür. Çünkü bölgesel ve yöresel olarak işgallere karşı gelme ve bölgesel direniş örgütleri kurmaları ile Kurtuluş Savaşı şekillenmiştir.”

Ö.7: Unutulmamalı ki milli mücadelemiz yerelden başlamıştır. Sonra bölgesel ve ulusal boyut kazanmıştır. Bu sürecin yerelden ulusala dönüşmesi bu savaşın adının milli mücadele olmasını sağlamıştır. Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas, Ankara, Dört yol, Antep, Maraş, Urfa, İzmir gibi şehirlerimizde verilen mücadeleyi bilmeden milli mücadelemizin ne maddi ne manevi boyutunu anlayabiliriz.

Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yerel tarihin arasındaki ilişki durumuna görüşmeye katılan öğretmenlerden 19 tanesi görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan tüm sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarihin derslerle olan ilişkisini açıklamak yerine farklı görüşler bildirmesi yerel tarih adına yeterli donanıma sahip olmadıklarını desteklemektedir.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmada oluşturulan alt amaçlarından ikincisi olan bu alt amacı “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri ders işlerken yerel tarih konularına başvurmakta mıdır?” sorusu oluşturmuştur. İkinci alt amaç, görüşme formunda 2. Soru olan “Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat’tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat’tan söz ettiniz?” sorusuna verilen cevaplarla yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin “Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat’tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat’tan söz ettiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar betimsel analizine tabi tutulmuştur.

Analiz sonucunda “ Söz ediyorum”, “Söz etmiyorum”, “sosyal bilgiler dersi konuları”, “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları” olmak üzere dört kategori oluşturulabilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 2 ’de görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders İşlerken Yerel Tarih Konularına Yer Verme Durumları ve Yer Verdikleri Ders Konuları

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
Söz ediyorum. (n:23)	-	Tabi ki bahsediyorum. (Ö:7)
Söz etmiyorum. (n:1)	-	Tokattan pek söz ettiğimi söyleyemeyeceğim. Sadece müzeyi gezebileceklerini Atatürk evini ziyaret edebileceklerini söylüyorum. (Ö:20)
Sosyal bilgiler dersi konuları (n:18)	<ul style="list-style-type: none"> a. Tarihi eserler (n:14) b. Türkiye Coğrafyası(n:11) c. Sosyal, kültürel ve tarihi özellikler(n:10) d. Anadolu'da kurulan İlk Türk beylikler(n:9) e. Önemli şahsiyetler(n:9) f. İpek yolu (n:6) g. Medeniyetler(n:5) 	6.Sınıf konularında; iklim, madenler, tarım ürünleri gibi konularda Tokat'tan bahsediliyor. 7.Sınıf konularında; Danişmentliler(ilk medrese), İlk Türk Beylikleri (Anadolu'nun Türkleşmesi), İpek yolunun geçtiği güzergâh (Tokat'tan da geçer.) konularında Tokat'tan bahsediliyor. (Ö:1)
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları (n:23)	<ul style="list-style-type: none"> a. Çanakkale Savaşı (n:4) b. Milli Mücadele Dönemi(n:14) c.Tarihi eserler (n:7) d. Önemli şahsiyetler (n: 21) 	8. Sınıf konularında; Tokatta kurulan yararlı cemiyetler, Atatürk'ün Milli Mücadele'nin hazırlık döneminde Tokat'a gelmesi (26 Haziran 1919), milli mücadele sonrası Atatürk'ün inkılâplarının tanıtımı için Tokat'a gelmesi, TBMM'nin açılması sonrası isyanlar (Pontus Rum) gibi konularda Tokat'tan bahsediliyor. (Ö:1)

Tablo 2'de sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlerken yerel tarih konularına yer verme durumları ve yer verdikleri ders konuları incelendiğinde, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 23 tanesi ders işlerken yerel tarih konularına yer verdiklerini ifade etmiştir. Ancak 1 sosyal bilgiler öğretmeni ders işlerken yerel tarih konularına yer vermediğini ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri ders işlerken yerel tarih konularına başvurmakta mıdır?” alt amacına ilişkin bazı öğretmen görüşleri şunlardır: Ö.3: “Tokat’tan bahsettiğimiz olur. Sosyal bilgiler derslerinde Anadolu’nun Türkleşmesine katkısı bakımından tarihi eserlerden bahsederim. Çanakkale Savaşlarına katkısından 15lilerden bahsederim. Kongreler döneminde bahsederim. Kuvayı milliye konusunda katkılarından bahsederim. Gazi Osman Paşa’dan bahsederim.”, Ö.9: “ T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde özellikle kongreler döneminde 26 Haziran 1919 tarihini belirterek üzerinde duruyorum.”, Ö.19: “Evet Mustafa Kemal Paşa’nın Milli Mücadelenin hazırlık safhasında Tokat’tan geçtiği ve burada misafir olduğu hakkında bilgi verdim.”

Ö.6: Tokat’tan söz etmeden Sosyal Bilgiler dersi işlememiz mümkün değil. Yakından uzağa doğru gittiğimizde Tokat’ın hem tarihi hem de coğrafi ve iklimsel olarak bahsetmek durumundayız. İnkılâp Tarihi dersinde ise Milli Mücadele yıllarında Tokat halkının verdiği mücadele, savaşa gönderdiği insanlar ve bu mücadelenin halk üzerindeki etkilerinden bahsetmeden geçemeyiz.

Ö.15: Sosyal Bilgiler dersinde özellikle ekonomik faaliyetler konusu kapsamında Tokat’ın ön plana çıkan ekonomik faaliyetleri, yetiştirilen tarım ürünleri, iklim özellikleri, yöresel yemekler, kıyafetler, folkloru, el sanatları vb. üzerinde durduğumuz konulardır. İnkılâp Tarihi dersine ise müfredatta pek yer verilmemekle birlikte Milli Mücadele hazırlık döneminde Amasya Genelgesi, Erzurum Kongresi arası geçiş güzergâhı olması, kaldığı misafir olduğu ev, 26 Haziran’ın önemi ve bazı kurumlara bu ismin verilme sebebi kısaca bahsedilmektedir. Çanakkale cephesinde Tokat şehrinden de cepheye savaşmak için gidenler, Hey On beşli Türküsünün aslında bir ağıt olması bahsettiğimiz konular arasındadır.

Ö.16: Özellikle milli mücadelede Tokat’ın önemi, Amasya Genelgesi sonrasında alınan kararların olgunlaştırılması ve Erzurum Kongresi için Erzurum’a gitmeden önce burada kalarak ‘Vasfi Süsoy’un evinde bugün ‘Atatürk Müzesi’ önemli bir uğrak yeridir. Tarihe tanıklık etmiş bir yapıttır. Derste ayrıca Latife Hanım’dan boşanma kararını bu evde aldığını da belirterek öğrencilerin derse dikkatini çekiyor ve eve götürerek alan gezisinde bulunmaktayım. Hatta öğrencilerime valilik önünde bulunan Atatürk heykelini incelemelerini ve Atatürk’ün Tokat’a kaç defa ve hangi tarihlerde geldiğini bilip bilmediklerini sorar, ödevlendiririm. Tokat’ta Sivas Kongresi için delegeler gönderildiğini ve Milli mücadelenin desteklendiğini belirtirim. Hatta Çanakkale cephesini anlatırken ‘Kınalı Kuzular’ hikâyesi ve ‘Hey on beşli’ türküsünün Tokat Zileli Ali için yakıldığını anlatırım.

Ö.23: Evet bahsediyorum. Türk İslam bilginlerinden İbn-i Kemal'den, Tokat'ın İpek yolu güzergâhında olmasından ve bunu kanıtlayan kervansaraylardan (Mahperi Hatun Kervansarayı, Taşhan), kültürel miraslarından, doğal ve beşeri güzelliklerinden, geleneksel oyun, yemek, giysi, örf ve adetlerinden, iklimi, yeryüzü şekilleri, tarım ve ekonomisinden, yetiştirilen ürünlerden, şehrin nüfusundan, iletişim şekllinden yöresel ağızdan, Türk Beyliklerinden Danişmentlilerden, geçmişten günümüze uzanan unutulmuş ve halen varlığını sürdüren mesleklerden (bakırcılık v.s.), şehirde bulunan tarihi eserlerden, Evliya Çelebi'nin Tokat ile ilgili söylediklerinden bahsediyoruz. Özetleyecek olursak üniteler işlenirken yakından uzağa doğrultusunda Tokat öncelikle ele alınarak konuyu genişletmekteyiz. Öğrencileri ödevlendirirken de bu ilkeyi göz önünde bulunduruyorum. Örneğin şehir tanıtımında Tokat'ı tanıtmalarını istedim. Proje ödevi olarak "Tokat'ta bulunan Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nden kalma tarihi eserler nelerdir?" istendi.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin "Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri ders işlerken yerel tarih konularına başvurmakta mıdır?" alt amacına ilişkin ders işlerken yerel tarih konularına yer vermediğini ifade eden 1 öğretmen görüşü şöyledir: Ö.20: "Tokattan pek söz ettiğimi söyleyemeyeceğim. Sadece müzeyi gezebileceklerini Atatürk evini ziyaret edebileceklerini söylüyorum."

Tablo 2'de sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat'tan söz edilen konular incelendiğinde;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucunda "sosyal bilgiler dersi konuları" kategorisiyle ilişkili (a) Tarihi eserler (n:14), (b) Türkiye Coğrafyası (n:11), (c) Sosyal, kültürel ve tarihi özellikler (n:10), (d) Anadolu'da kurulan ilk Türk beylikleri (n:9), (e) Önemli şahsiyetler (n:9), (f) İpek yolu (n:6), (g) Medeniyetler (n:5) olmak üzere yedi alt kategori oluşturulmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucunda "T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki konuları" kategorisiyle ilişkili (a) Çanakkale Savaşı (n:4), (b) Milli Mücadele Dönemi (n:14), (c) Tarihi eserler (n:7), (d) Önemli şahsiyetler (n: 21) olmak üzere dört alt kategori oluşturulmuştur.

"Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat'tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat'tan söz ettiniz?" sorusuna verilen cevaplara göre sosyal bilgiler dersi konularında Tokat'ın yerel tarihinden 18 öğretmen söz ettiğini ifade ederken, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük

dersi konularında 23 katılımcı öğretmen Tokat'ın yerel tarihinden söz ettiğini ifade etmiştir. Görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşme formu başlığında T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konuları şeklinde sınırlama yapıldığı için sosyal bilgiler dersi konularında Tokat'ın yerel tarihinden söz eden öğretmen sayısının daha az olduğu kanaatine varılmıştır.

Görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmenin “Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat'tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat'tan söz ettiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre; konular uygun olduğu sürece yakından uzağa ilkesi doğrultusunda derslerinde Tokat'tan bahsettiklerini ifade etmişlerdir.

Görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmenin görüşme formunda bulunan 5.soru olan “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'ın yeri ve öneminden bahseder misiniz? Nasıl bahsedersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konuları ayrıntılı olarak Tablo 3'te incelenmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 3'te görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Milli Mücadele Konuları İşlenirken Tokat'ın Yer Alma Durumu

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
Milli Mücadele Dönemi (n:21)	a. Atatürk'ün kongreler döneminde Tokat'ı güzergâh olarak kullanması/ Tokat'ta misafir olması (n:17)	Kongrelere giderken Tokat'ta misafir olduğu, Atatürk Evi, Tokat'ın milli mücadele döneminde işgale uğramadığı ve özellikle 26 Haziran tarihinin Tokat için öneminden bahsediyoruz. (Ö:5)
	b. Atatürk Evi (n:7)	
	c. 26 Haziran 1919 (n:7)	
	d. Milli Mücadele döneminde Tokat halkının desteği (n:6)	
	e. Atatürk'ün Tokat'a ziyaretleri (n:5)	

Tablo 3'te T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki milli mücadele konuları işlenirken Tokat'ın yer alma durumuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 21'i görüşlerini beyan etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşme formunda yer alan “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’ın yeri ve öneminden bahsedersiniz? Nasıl bahsedersiniz?” sorusuna görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmeninden (a) Atatürk’ün kongreler döneminde Tokat’ı güzergâh olarak kullanması/ Tokat’ta misafir olması (n:17), (b) Atatürk Evi (n:7), (c) 26 Haziran 1919 (n:7), (d) Milli Mücadele döneminde Tokat halkının desteği (n:6), (e) Atatürk’ün Tokat’a ziyaretleri (n:5) şeklinde görüş bildirmiş olup bu görüşlerden alınan örnek ifadeler şunlardır: Ö.5: “Kongrelere giderken Tokat’ta misafir olduğu, Atatürk Evi, Tokat’ın milli mücadele döneminde işgale uğramadığı ve özellikle 26 Haziran tarihinin Tokat için öneminden bahsediyoruz.”, Ö.7: “Bahsediyorum. Özellikle Amasya, Erzurum, Sivas üçgeni içerisinde önemli bir stratejik noktaya sahip olduğunu belirtiyorum. Özellikle milli mücadele döneminde 1919 yılı içerisinde Atatürk’ün Tokat’a 3 defa gelmesinin nedenleri üzerinde duruyorum.”, Ö.15: “2. Soruda bahsetmişim Çanakkale cephesi ve Milli Mücadele hazırlık sürecinde Tokat’a değiniyoruz.”, Ö.16: “Yukarıda bahsettim çok önemsiyorum öğrencilerimin bilinçlenmelerine ve geçmişlerine sahip çıkmalarını isterim.”, Ö.21: “T.C. Atatürkçülük ve İnkılâp tarihi derslerini anlatırken konularımızın içinde Tokat İline ait herhangi bir savaş, kongre, genelge ve İnkılâp yer almadığı için anlatmış değilim. Ancak bir kongre ve genelgeler konusu anlatırken komşularımızda yaşandığını Tokat’ın yol güzergâhı üzerinde olduğunu belirtirim.”, Ö.24: “Özellikle 26 Haziran tarihinin Tokat için öneminden, Mustafa Kemal Atatürk’ün kongrelere giderken Tokat’ta misafir olduğu, Atatürk Evi ayrıca Tokat’ın milli mücadele döneminde işgale uğramadığından bahsediyorum.”

Ö.1: Milli mücadele sırasında ve sonrasında Tokat en çok şehit veren illerden birisidir. Bu bilgiyi Milli Mücadele konularında paylaşıyorum. Yararlı ve zararlı cemiyetlerin faaliyetlerinde bahsederken Tokat bahsi geçmektedir. 26 Haziran 1919’da Atatürk’ün Tokat’a ilk gelişinden bahsederim. Ayrıca “Milli Mücadelede Atatürk’ün yolu” şeklinde haritada Tokat’ı da gösteririm.

Ö.12: Milli Mücadele yılları açısından Mustafa Kemal Atatürk’ün Tokat’tan geçtiği Atatürk Evi hakkında kısa bir geçiş yapmaktayım. Üzerinde fazla durmuyorum. Tokat’ın yerel tarihinden bahsetmenin İnkılâp Tarihi konusunun bütünselliğine katkı sağlamadığını düşünüyorum. Bir nevi sınava hazırlık olarak düşünürsek Tokat hakkında fazla durmuyor ve gerekli görmedim. İnkılâp Tarihi genel seyrine etkisini sınırlı gördüm. Derslerde bazen konular içerisinde Rum ve Ermeni ayaklanmalarına karşı bölgenin direndiğini, Milli Mücadele açısından Tokat’ın vatanın birliği ve bütünlüğünden yana tavır aldığını söylerim.

Görüşmeye katılan 24 öğretmenden; Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö21, Ö23 ve Ö24 olmak üzere yirmi bir (21) sosyal bilgiler öğretmeni sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konularını işlerken Tokat'ın yeri ve öneminden bahsettiklerini ifade ederken Ö.4, Ö.20 ve Ö.22 olmak üzere 3 (üç) sosyal bilgiler öğretmeni, sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde milli mücadele konularını işlerken Tokat'ın yeri ve öneminden bahsetmediğini/bahsedemediğini ifade etmiştir. Örnek ifadeler şunlardır: Ö.20: “Hayır bahsetmiyorum.”, Ö.22: “İnkılâp Tarihi dersinde Tokat'ın Milli mücadeledeki yerine ayrı olarak değinmiyoruz. Ancak Tokat'ın çevresindeki illerde yaşanan önemli gelişmelerde bir geçiş güzergâhı olduğunu belirtiyoruz.”

Ö.4: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi haftada 2 saat yani 80 dk yoklama alma, sınıfın derse motive edilmesi ve önceki dersin konusunun hatırlatılması 10-15 dk alır dersek sınavda sorularında kazanımlardan geldiğini varsayarsak yerel tarih için çok fazla vaktiniz ne yazık ki kalmıyor.

Görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmenin “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'ın yeri ve öneminden bahseder misiniz? Nasıl bahsedersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplara göre; konular, müfredat, zaman (ders saati) ve şartlar uygun olduğu sürece Milli Mücadele konularında Tokat'tan bahsettikleri söylenebilir. Daha çok Atatürk'ün kongreler döneminde Tokat'ı güzergâh olarak kullanarak Tokat'ta misafir olması, Atatürk Evi, 26 Haziran 1919 tarihinin önemi ve bu tarihin Tokat şehrinde sembolleştirildiği, Milli Mücadele döneminde Tokat halkının desteği, Atatürk'ün Tokat'a ziyaretleri üzerinde durarak sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'tan bahsettikleri ifade edilebilir. Bunun yanı sıra birkaç öğretmenin Çanakkale Savaşı, cemiyet faaliyetleri ve TBMM'ye karşı çıkarılan ayaklanmalardan bahsederken Tokat'ı ele aldıkları ifade edilebilir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmada oluşturulan alt amaçlarından üçüncüsü olan bu alt amacı “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmuştur. Üçüncü alt amaç, görüşme formunda 3. Soru olan “Sizce sosyal bilgiler ya da T.C.

İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesi öğrenciye nasıl kazanımlar sağlar?” sorusuna verilen cevaplarla yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin “Sizce sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesi öğrenciye nasıl kazanımlar sağlar?” sorusuna verdikleri cevaplar betimsel analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda “Kazanımlar” olmak üzere bir kategori oluşturulabilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 4’te görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinde Kullanımına İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
1.Kazanımlar (n:24)	a. Tarih bilinci oluşturur/artırır. (n:11) b. Çevresini tanır. (n:10) c. İlgiyi artırır. (n:6) d. Aidiyet duygusu oluşturur/artırır. (n:5) e. Diğer	Ö.22: “Bu derslerde yerel tarihe yer verilmesi öğrencinin yaşadığı yeri daha yakından tanıma ve yaşadığı yerin geçmişini öğrenmesine katkı sağlar. Ayrıca öğrencilerin konulara daha fazla ilgi göstermesine ve tarihsel açıdan duyarlı insanlar olmalarına katkı sağlar.”

Tablo 4’te Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 24’ü de görüşlerini beyan etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?” alt amacına ilişkin ders işlerken yerel tarih konularına yer verdiklerini ifade eden bazı öğretmen görüşleri şunlardır: Ö.3: “Eğitimde yakından uzağa ilkesine uygun düşer, çocukların milli manevi değerleri kazanmasında daha etkili olur, kanaatindeyim.”, Ö.7: “Aidiyet duygusunu artırır. Yaşadığı yerin farkındalıklarını bilir. Diğer tarihi olaylarla daha iyi bir bağlantı kurabilir. Yaşadığı yerin gönüllü tanıtıcısı olur ve kalkınmasında sorunların çözümünde olumlu katkılar sunabilir.”, Ö.10:

“Tarih bilincini artırır. Yaşadığı şehrin karakteri, kimliği şehri sahiplenmede rol oynar. Vatan millet sevgisi şehri daha da geliştirmeye iter.”, Ö.14: “Yakın çevresine duyarlı ve sosyal bir birey olmasını sağlar.”, Ö.18: “Sonuçta öğrenci Tokat’ta yaşayan o yüzden hem gerekli hem de müfredat içinde var.”, Ö.22: “Bu derslerde yerel tarihe yer verilmesi öğrencinin yaşadığı yeri daha yakından tanıma ve yaşadığı yerin geçmişini öğrenmesine katkı sağlar. Ayrıca öğrencilerin konulara daha fazla ilgi göstermesine ve tarihsel açıdan duyarlı insanlar olmalarına katkı sağlar.”

Ö.2: Çocuklar doğup büyüdüğü şehre ait aidiyet duygusuyla yetişmiş olur. Tokatımız İlkçağ uygarlıkları (Roma), Arsenali (Niksar), Sebastopolis (Sulusaray) v.b örnekleri ile geçmiş ile gelecek arasında köprü kurar. Tarih şuuru, bilinci aşılar. İnsanın kendine olan özgüvenini artırır. Şehre sahip çıkma anlamında kültür elçisi olur daha çok gayret eder.

Ö.15: Öğrenciye kazanımlarının yüksek olacağını düşünüyorum. İnsan bilgi edinirken önce kendi çevresinden başlar ve sonra halka genişleyerek tüm evreni tanımaya doğru bir süreç izler. Öğrenci önce kendi yaşadığı çevreyi tanır, özelliklerini bilirse diğerlerini öğrendikçe kıyaslama imkânına daha çok sahip olur ve değerlerinin farkında olur.

Ö.21: Öğrenci yaşadığı ili daha iyi tanımakta. Konuyla ilgili müze ziyaretlerinin yapılması var olan tarihi eserlerin incelenmesinin soyut olarak anlatılan derslerin somutlandırılmasına yardımcı olduğu gibi çocukların derse olan ilgisi artmakta ve konuların anlaşılması daha çok kolaylaşmakta. Bunlardan daha da önemlisi öğrencilerin tarihsel duyarlılığı gelişmektedir.

Tablo 4’te ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucunda “kazanımlar” kategorisiyle ilişkili (a) Tarih bilinci oluşturur/artırır (n:11) , (b) Çevresini tanır (n:10) , (c) İlgiyi artırır (n:6), (d) Aidiyet duygusu oluşturur/artırır (n:5) ve (e) Diğer olmak üzere beş alt kategori oluşturulmuştur.

Görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmenin “Sizce sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesi öğrenciye nasıl kazanımlar sağlar?” sorusuna verdikleri cevaplara göre; sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesinin öğrenciye önemli kazanımlar sağladığı söylenebilir. Verilen cevaplardan özellikle öğrencilerde

tarih bilincini oluşturduğu, öğrencinin çevresini tanıdığı, ilgisinin ve aidiyet duygusunu artırdığı sonucu çıkmıştır.

Bunun yanı sıra yerel tarih ile öğrencinin geçmişle gelecek arasında bağ kurduğu, kıyaslama yaptığı, yaparak yaşayarak öğrenme sağladığı, duyarlılığını, merakını, motivasyonunu ve hazırbulunuşluğunu artırdığı, soyut bilgileri somutlaştırabildiği, konuların anlaşılır olmasını sağladığı, kalıcı öğrenme sağladığı, rol model almasını sağladığı, farklı bakış açıları kazandığı, milli ve manevi değerler kazandığı ifade edilebilir.

Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmada oluşturulan alt amaçlarından dördüncüsü olan bu alt amacı “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri çalıştıkları yerin tarihi açısından kendilerini yeterli görmekte midir? ” sorusu oluşturmuştur. Dördüncü alt amaç, görüşme formunda 4. Soru olan “Tokat’ın yerel tarihi açısından kendinizi yeterli görüyor musunuz? Tokat’ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?” sorusuna verilen cevaplarla yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin “Tokat’ın yerel tarihi açısından kendinizi yeterli görüyor musunuz? Tokat’ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar betimsel analizine tabi tutulmuştur.

Analiz sonucunda “Yeterli görüyorum”, “Kısmen yeterli görüyorum”, “ Yeterli görmüyorum”, “Diğer” ve “Kaynaklar” olmak üzere beş kategori oluşturulabilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 5’te görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Çalıştıkları Yerin Tarihi Açısından Kendilerini Yeterli Görme Durumları ve Bilgilerini Edindikleri Kaynaklar

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
Yeterli görüyorum. (n:2)	-	
Kısmen yeterli görüyorum. (n:12)	-	
Yeterli görmüyorum. (n:7)	-	
Diğer	-	
Kaynaklar (n:21)	a. Kitap, ansiklopedi, dergi v.b. (n:10) b. İnternet(n:10) c. Bilimsel çalışma ve araştırmalar (n:6) d. Valilik ve Belediye yayımları (n:5)	Ö.9: “Bu konuda tam anlamıyla yeterli sayılmam ancak araştırmalarımı gerek yerel tarihle ilgili internet siteleri gerekse yerel tarih içerikli dergi kitap v.b. öğrenmeye çalışıyorum.”

Tablo 5 'te Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalıştıkları yerin tarihi açısından kendilerini yeterli görme durumları incelendiğinde, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 21'i görüşlerini beyan etmiş olup 3 öğretmen görüş bildirmemiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri çalıştıkları yerin tarihi açısından kendilerini yeterli görmekte midir? ” alt amacına ilişkin ders işlerken yerel tarih konularına yer verdiklerini ifade eden bazı öğretmen görüşleri şunlardır: Ö.5: “Tam anlamıyla yeterli görmüyorum ancak öğrencilere de yeterli bilgiyi verdiğimi düşünüyorum. Edindiğim bilgileri internetten, yerel yayınlardan, tanıtımlardan öğrendim.”, Ö.8: “Kısmen yeterli görüyorum. Kültür Müdürlüğü çeşitli ansiklopedik yayımlar, makaleler v.b yollarla bilgi edindiğimi söyleyebilirim.”, Ö.14: “Evet araştırma eserler BOA dahil.”, Ö.18: “Tokat’ın zengin bir tarihi var o yüzden tam anlamıyla yeterli görmüyorum. Hem ders konularından hem de dosyamızda olması gereken tarihten buralı olduğum için ister istemez biliyorum.”, Ö.22: “Hayır yeterli görmüyorum. Öğrencilik hayatımda resmi kaynaklardan öğrendim. Ayrıca sosyal

medya üzerinden belli bilgiler edindim. Özel bir araştırma yapmış değilim. Bunun dışında genel kültür olarak bilgiler edindim.”

Ö.1: Tokat’ın yerel tarihi ile ilgili bilgilerim, öğrencilerimize aktaracak kadar yeterli diye düşünüyorum. İlkokul öğretmenimin Tokat’ı tanımamda çok büyük katkısı olmuştur. Tokat’a ait coğrafya ve tarih kitapları okudum. Tokat Valiliği tarafından gerçekleştirilen 900 adımda 900 yıl etkinliğine katıldım. Zaman zaman sosyal medyadan da bilgilere ulaşabiliyorum.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Ortaokul sosyal bilgiler öğretmenleri çalıştıkları yerin tarihi açısından kendilerini yeterli görmekte midir? ” alt amacına ilişkin ders işlerken yerel tarih konularına yer verip vermediklerine ilişkin görüş bildirmeyen üç öğretmen görüşü şöyledir: Ö.11: “Bunun için en fazla interneti kullanıyoruz. İnternetteki makaleler bize yardımcı oluyor.”, Ö.13: “Tokat’la ilgili hazırlanmış kitaplardan internet sitelerinden.”

Ö.15: Yerel tarihimizi öğrenme fırsatını üniv. Yıllarında itibaren bulmuş olduğu yerel yazarlarımızın kitaplarından (Halis Cinlioğlu’ya kadar inebiliriz) okuduğum gibi çok geniş bir tarihi sürece sahip olması Tokat’la ilgili pek çok kaynağın hazırlanmasına ve bize sunulmasına imkân sağlamıştır. On-dört yıla yakın burada olduğum içinde bütün tarihi mekânları, eserleri ve yapıtları gezmeyi inceleme fırsatı buldum. Derslerimde de fırsat buldukça öğrencilerimi bu yerleri görmeleri için geziler düzenliyorum.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşme formundaki “Tokat’ın yerel tarihi açısından kendinizi yeterli görüyor musunuz? Tokat’ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?” sorusunun “Tokat’ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?” kısmı ele alındığında Ö.7, Ö.19, Ö.20 sadece yeterli olma durumlarını ifade etmektedirler. Bu durum kaynaklar hakkında açıklama yapmadıkları göstermektedir. Örnek görüşler şunlardır: Ö.7: “Yeterli görmüyorum. Yerel tarihe hâkim olmak için özel bir zaman ve ilgi harcanmasının gerekli olduğunu düşünüyorum. Bilgiye sahip olmak tek başına yeterli olmadığını bu bilgilerin öğrencinin ilgisini ve merakını giderecek şekilde yorumlanıp aktarılması gerekiyor.”, Ö.19: “Orta düzeyde.”, Ö.20: “Yeterli görmüyorum.”

Görüşmeye katılan 24 öğretmenden; Ö1 ve Ö4 olmak üzere iki (2) sosyal bilgiler öğretmeni Tokat’ın yerel tarihi açısından kendisini yeterli görürken; Ö3, Ö4, Ö7, Ö12, Ö20, Ö21, Ö22 olmak üzere 7 (yedi) sosyal bilgiler öğretmeni Tokat’ın yerel tarihi açısından kendilerini yeterli görmemektedirler. Ö11, Ö13, Ö15 olmak üzere üç (3) sosyal bilgiler öğretmeni bu konuda hiç cevap vermezken; Ö2, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10,

Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö23 ve Ö24 olmak üzere on iki (12) sosyal bilgiler öğretmeni Tokat'ın yerel tarihi açısından kendilerini tam anlamıyla olmasa da kısmen yeterli görmektedirler.

Tablo 5'te sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tokat'ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendikleri incelendiğinde;

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucunda “Kaynaklar” kategorisiyle ilişkili (a) Kitap, ansiklopedi, dergi v.b. (n:10), (b) İnternet (n:10), (c) Bilimsel çalışma ve araştırmalar (n:6), (d) Valilik ve Belediye yayınları (n:5) olmak üzere dört alt kategori oluşturulmuştur.

Görüşülen sosyal bilgiler öğretmenleri görüşlerinden çıkan sonuca göre; Tokat'ın yerel tarihi ile ilgili bilgileri öğretmenlerin farklı kaynaklardan öğrendikleri görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tokat'ın yerel tarihi ile ilgili bilgilerini sırasıyla Kitap, ansiklopedi, dergi v.b., İnternet, Bilimsel çalışma ve araştırmalar, Valilik ve Belediye yayınlarından elde ettiklerini ifade ederken bunlara ek olarak öğrenim hayatı, sosyal medya, tarihi eserler, çevre, yaşantılar ve anılardan da bilgilerini elde ettiklerini ifade etmişlerdir.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmada oluşturulan alt amaçlardan beşincisi olan bu alt amacı “Yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde ele alınmasının öğrenciler üzerinde bıraktığı etkileri nelerdir?” sorusu oluşturmuştur. Beşinci alt amaç, görüşme formunda6. Soru olan “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'tan bahsetmek öğrencilerinizi üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?” sorusuna verilen cevaplarla yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'tan bahsetmek öğrencilerinizi üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?” sorusuna verdikleri cevaplar betimsel analizine tabi tutulmuştur.

Analiz sonucunda “öğrencilere etkisi” olmak üzere bir kategori oluşturulabilmiştir.

Aşağıda verilen Tablo 6 'da görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (n:24) bu soruya verdikleri cevapların analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Yerel Tarihin Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinde Ele Alınmasının Öğrenciler Üzerinde Bıraktığı Etkileri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Örnekler
Öğrencilere etkisi (n:23)	a. İlgisini/ merakını/ dikkatini artırır.(n:13)	Ö.5: “Milli duyguları kabarıyor, yaşadıkları şehrin derste ele alınması konuya ilgiyi artırıp daha dikkatli olmalarını sağlıyor. Böylece bilginin kalıcı olması kolaylaşıyor.”
	b. Duygulandırır. (n:5)	
	c. Milliyetçilik duygularını artırır.(n:5)	
	d. Kalıcı öğrenme sağlar. (n:4)	
	e. Farkındalık oluşturur (n:3)	
	f. Diğer	

Tablo 6 'da ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde, görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 23'ü görüşlerini beyan etmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Yerel tarihin sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde ele alınmasının öğrenciler üzerinde bıraktığı etkileri nelerdir?” alt amacına ilişkin ders işlerken yerel tarih konularına yer verdiklerini ifade eden bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.1: “Konularda Tokat'tan bahsetmem Tokat özelinde çocukların milliyetçilik duygularını geliştirir. Örneğin Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşadan bahsetmem çocukları heyecanlandırıyor. Ayrıca ülkemizin kurtarılmasında ve savunulmasında Tokatlı şehitlerimizin, kahramanlarımızın, gazilerimizin varlığı çocukları duygulandırıyor.” Ö.6: “Tokat'tan bahsetmek öğrenci açısından olumlu bir etki bırakıyor. Öğrenci kendisini dersin bir parçası olarak görüyor. Derste işlediklerini okul dışında teyit edilerek kazanımların daha etkili öğrenilmesi sağlanıyor.”, Ö.12: “Tokat'tan bahsedilmesi tarihin bizden ayrı soyut bir kavram olmadığını, geçmişin her nevi bize yakın olduğunu öğrenciler anlamış oluyor. Tabi ki somutlaştırma, yakından uzağa ilkesi öğrencilerin ilgisini sıcak tutar.”, Ö.18: “Merak uyandırıyor ama beklediğim kadar değil.”, Ö.21: “Tokat ilinde çok fazla bahsetmem konularında. Fakat Tokatlı bir öğrencinin Amasya Sivas İlini yakından tanınması mücadelenin kendine yakın olduğunu bilmesi öğrencinin daha çok dikkatini

çekmekte ve konunun anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.”, Ö.24: “Yaşadıkları şehrin Tokat’ın derste yer alması konuya olan ilgiyi artırıyor ve daha dikkatli olmalarını sağlıyor. Böylece bilgilerin kalıcı olması kolaylaşıyor. Milli duygularını artırıyor.”

Ö.4: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi konuları 13/14 yaşındaki çocuklar için genellikle soyut ve sıkıcıdır. Öğrenciye yaşadığı şehri ve şehrin bazı figürlerini de dahil ederek konuları anlatmaya başlarsanız (ders saati yetersizliğine rağmen) yani bildiği tanıdığı çevreden bahsederseniz (26 Haziran tarihinin şehir için önemi, Mustafa Sabri Beyin bir iki günlük başkanlığı, on beşliler, azınlık ayaklanmaları, youto be da bulunan Turhal garındaki Mustafa Kemal görüntüleri) soyuttan somuta bir geçerek daha kalıcı bir öğrenme sağlayabilirsiniz.

Ö.8: Öğrenciye öğrendiği bilginin yaşadığı şehirle ilişkilendirmesi özellikle sosyal bilimlerde ve tarihte gereklilik arz etmektedir. Öğrencini sürekli gelip geçtiği sokaktaki evin Atatürk’ün konakladığı ev olduğunu söylediğimizde öğrencinin derse olan ilgisi ve merakı artıyor. Merak duygusu artan öğrenci zaten artık bilimsel bilginin peşine takılıyor zaten öğretmenin görevi de aslında bu olmalı.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar sonucunda “öğrencilere etkisi” kategorisiyle ilişkili (a) İlgisini/ merakını/ dikkatini/ artırır (n:13), (b) Duygulandırır (n:5), (c) Milliyetçilik duygularını artırır (n:5), (d) Kalıcı öğrenme sağlar (n:4), (e) Farkındalık oluşturur (n:3), (f) Diğer olmak üzere altı alt kategori oluşturulmuştur.

Görüşülen 24 sosyal bilgiler öğretmenin “Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsetmek öğrencileriniz üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?” sorusuna verdikleri cevaplara göre; sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsetmenin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bıraktığı söylenebilir. Verilen cevaplardan özellikle öğrencilerin ilgisini artırdığı, milliyetçilik duygularını artırdığı, duygulandırdığı, kalıcı öğrenme sağladığı ve farkındalık oluşturduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra öğretmen görüşlerine göre, sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsetmek; öğrencilerin yaşadıkları şehrin farkına varmasını sağladığı, heyecanlandırdığı, gururlandırdığı, güven duygusunu artırdığı, aidiyet duygusunu artırdığı, soyut bilgileri somutlaştırabildiği, konuların anlaşılır olmasını sağladığı, öğrenmenin kolaylaştığı, geçmişe duyulan saygıyı artırdığı, geleceğe yön vermeyi öğrettiği, örnek edinmesini sağladığı ve derse katılımı artırdığı ifade edilebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu araştırma da yerel tarihin tanımın ne olduğu, tarihçesi, teması, yerel tarihin faydaları, kaynakları, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişkiye yer verilmiş olup Milli Mücadele Döneminde Tokat'ın durumu hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmayla “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Milli Mücadele Konularının İşlenmesinde Öğretmenlerin Yerel Tarih Kapsamında Tokat'a Yer Verme Durumları” araştırılmıştır.

Bu bölümde gerçekleştirilen uygulamalar sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan araştırma sonuçları, araştırmanın ilgili literatür içindeki yerini göstermek amacıyla yerel tarihle ilgili yapılan diğer çalışmalarla tartışmaya yer verilmektedir.

Işık 2002 yılında yapmış olduğu çalışmasıyla, yerel tarih öğretiminin öğrencilerin tarih konularına karşı oluşan tutumlarını olumlu yönde etki ettiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Işık öğrencilerin çevrelerinde bulunan tarihi öğrenirken aktif oldukları, bilgiyi kaynağından öğrendikleri, ezber yerine araştırma ve incelemeye yöneldikleri, gözlem becerilerinin gelişmeye başladığı, tarihlerine ve tarih dersine olan ilgi ve merakın uyandığı, öğrenci başarısını arttırmada geleneksel yönteme nazaran daha etkili olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuçlarla karşılaştırıldığında yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Işık (2002), yerel tarihe yönelik çalışmaların MEB tarafından istendiği, bakanlığın bunu öğretmenlerin kendi tercihiyle bıraktığını, fakat öğretmenlerin bu konuya gerekli ilgi göstermedikleri ve çeşitli nedenlerden dolayı yerel tarih öğretimini uygulamadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin ilgi göstermedikleri sonucu ile yapılan çalışma sonucu arasında farklılık görünmekte olup çeşitli nedenlerle(ders saati, müfredat v.b.) yerel tarihi uygulayamadıkları sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuç Örtten (2008) ve Oran(2013)' in çalışmaları sonucu ile de benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları, Akçalı(2007)'nin ‘Yerel Tarih ve Tarih Eğitime Katkısı’ adlı çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın neticesinde; tarih dersleri içerisinde gerçekleştirilen ve yerelliği konu edinen çalışmaların öğrencilerin derse yönelik tutumları ve bakış açılarında ne gibi olumlu değişiklikler

meydana getirdiği ortaya çıkarılmıştır. Öğrencilerin kalıcı bilgiler edindikleri, kendilerini tıpkı birer tarihçi gibi hissettikleri, geçmiş ile bugün arasındaki farklılıkları karşılaştırma fırsatı buldukları ortaya konmuştur. Tarihin kendilerine yakın hale geldiği, derste elde ettikleri bilgilerin zihinlerinde somutlaştığı, kültürel zenginliklerimize karşı ise daha da duyarlı hale geldikleri, derse yönelik ilgilerin arttığı görülmüştür.

Örten (2008) çalışmasında Sosyal bilgiler programının kazandırmayı amaçladığı bireyde becerilerin geliştirilebilmesi için yerel tarih öğretimine sosyal bilgiler dersinde ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Yerel tarih sosyal bilgiler dersinin olmazsa olmazıdır. Bu sonuç ele alındığında, yerel tarihin sosyal bilgiler dersi ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilişkili olduğu sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Tunç Şahin tarafından 2011 yılında gerçekleştirilen çalışma sonucuna göre, ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yerel tarih uygulamalarının öğrencilerin başarılarına etkili olduğu, öğrencilerin yerel tarih uygulamalarını zevkli ve eğlenceli buldukları, uygulamalar sayesinde kendi bölgelerinin tarihini öğrenme fırsatı buldukları, konuyla ilgili bilgilerinin arttığı, derse olan ilgilerini artırdığı, eskiyle yeni arasında ilişki kurma becerilerinin artırdığı, konuyu anlamalarına destek olduğu aynı zamanda daha kolay öğrendikleri, yeni bilgiler edindikleri, yakın çevrelerinin tarihine ilgi ve meraklarını arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Öztaşçı (2017) bir eylem araştırması olan çalışması ile öğrencilerin, tarih ve yerel tarih kavramına ilişkin algılarında araştırma öncesine göre araştırma sonrasında görece değişikliğin meydana geldiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin gerçekleştirdikleri yerel tarih projelerinin başarı oranı ise % 81 olarak tespit edilmiştir. Araştırma bulguları sonucunda öğrencilerin yerel tarih proje süresince çeşitli zorluklar yaşadıkları, bununla birlikte yerel tarih öğretim yönteminin öğrencilerin sosyal, kişisel ve akademik gelişimlerine olumlu katkısı olduğu öğrenci, veli ve araştırmacı görüşleriyle belirlenmiştir. Sonuçlar ele alındığında yapılan çalışma ile sonuçlar benzerlik göstermektedir.

Ulutaş (2018)' in sosyal bilgiler dersi öğretiminde bağımsız değişken olarak kullanılan yerel tarih tekniği çalışmasına göre yerel tarih tekniğine dayalı etkinliklerle işlenen derslerde deney grubu öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri arttırdığı ve sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma

sonucunda yerel tarih tekniğine dayalı işlenen ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarılarında artış gözlemlenmiştir. Uygulama sürecinde düzenlenen etkinliklerle öğrencilerin derse karşı ilgileri, çevrelerine karşı farkındalıkları, sınıf içi etkinliklere katılma davranışlarında belirgin artış gözlemlenmiştir. Öğrencilerin kalıcı öğrenmeler gerçekleştiği görülmüştür.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

“T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Milli Mücadele Konularının İşlenmesinde Öğretmenlerin Yerel Tarih Kapsamında Tokat’a Yer Verme Durumlarına Yönelik Görüşme Formu” ndan elde edilen verilerin analizi ile ortaya çıkan bulgu ve yorumlar doğrultusundaki sonuçlara yer verilmiştir.

Kendilerine yöneltilen “Sizce yerel tarih nedir? Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile nasıl bir ilişkisi vardır?” sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar, bu çalışmanın sonucunda yerel tarih hakkında bilgi sahibi oldukları ve bilgileri ile özgün tanım yapabildiklerini; sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile yerel tarihin ilişkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

“Sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat’tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat’tan söz ettiniz?” sorusuna verilen cevaplar ise konular uygun olduğu sürece çoğu öğretmenin Tokat’tan derslerinde bahsettikleri yani yerel tarihi derslerinde kullandıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Soruya verilen cevaplara göre; sosyal bilgiler dersinde tarihi eserler, Türkiye coğrafyası, sosyal, kültürel ve tarihi özellikler, Anadolu’da kurulan ilk Türk beylikleri, önemli şahsiyetler, ipek yolu, medeniyetler konularında yerel tarih bağlamında Tokat’tan söz ettiklerini ifade etmişlerdir. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde ise Çanakkale savaşı, milli mücadele dönemi, tarihi eserler, önemli şahsiyetler konularında bahsettiklerini ifade etmişlerdir.

“Sizce sosyal bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesi öğrenciye nasıl kazanımlar sağlar?” sorusundan alınan cevaplar doğrultusunda yerel tarih konularına yer verilmesinin öğrencilere tarih bilincini oluşturma, çevresini tanıma, ilgisinin ve aidiyet duygusunu artırma, geçmişle gelecek arasında bağ kurma, kıyaslama yapma, yaparak yaşayarak öğrenme, duyarlılığını ve merakını artırma, motivasyonu ve hazırbulunuşluğu artırma, soyut bilgileri somutlaştırabilme, konuların kolay anlaşılır olmasını sağlama, kalıcı öğrenme

gerçekleştirme, rol model alma, farklı bakış açıları geliştirme, milli ve manevi değerler edinme gibi önemli kazanımlar sağlayabileceğini ifade etmişlerdir.

“Tokat’ın yerel tarihi açısından kendinizi yeterli görüyor musunuz? Tokat’ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?” sorusu ile Tokat’ın yerel tarihi ile ilgili bilgileri öğretmenlerin çeşitli kaynaklardan elde ettikleri ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Tokat’ın yerel tarihi ile ilgili bilgilerini kitap ,ansiklopedi, dergi v.b., internet, bilimsel çalışma ve araştırmalar, Valilik ve Belediye yayınları, öğrenim hayatı, sosyal medya, tarihi eserler, çevre, yaşantılar ve anılardan elde ettiklerini belirtmişlerdir.

“Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’ın yeri ve öneminden bahsedersiniz? Nasıl bahsedersiniz?” sorusundan alınan cevaplara göre konu, müfredat, zaman (ders saati) ve şartlar uygun olduğu sürece görüşmeye katılan 21 öğretmenin Milli Mücadele konularında Tokat’tan bahsettikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır. Atatürk’ün kongreler döneminde Tokat’ı güzergâh olarak kullanarak Tokat’ta misafir olması, Atatürk Evi, 26 Haziran 1919 tarihinin önemi ve Tokat şehrinde sembolleştirildiği, Milli Mücadele döneminde Tokat halkının desteği, Atatürk’ün Tokat’a ziyaretleri üzerinde durarak sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsettikleri ve bunun yanı sıra birkaç öğretmenin Çanakkale Savaşı, cemiyet faaliyetleri ve TBMM’ye karşı çıkarılan ayaklanmalardan bahsederken Tokat’ı ele aldıklarını ifade etmişlerdir.

“Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsetmek öğrencilerinizin üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?” sorusu ile sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat’tan bahsetmenin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bıraktığı sonucu ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplardan özellikle öğrencilerin ilgisini artırdığı, milliyetçilik duygularını artırdığı, duygulandırdığı ve kalıcı öğrenme sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin yaşadıkları şehrin farkına varmasını sağladığı, heyecanlandırdığı, gururlandırdığı, güven duygusunu artırdığı, aidiyet duygusunu artırdığı, soyut bilgileri somutlaştırabildiği, konuların anlaşılır olmasını sağladığı, öğrenmenin kolaylaştığı, geçmişe duyulan saygıyı artırdığı, geleceğe yön vermeyi öğrettiği, örnek edinmesini sağladığı ve derse katılımı artırdığını göstermektedir.

Bu çalışma ile sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih öğretiminin oldukça önemli olduğu ve sosyal bilgiler derslerinde yerel tarihe önem ve yer verilmesi gerektiği, sosyal bilgiler öğretmenlerinin; bazılarının yerel tarih bilgisi açısından kendilerini yeterli olduklarını düşünürken bazılarının çok fazla yeterli olmadıklarını düşündükleri, birçoğunun kısmen de olsa sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularını uyguladıkları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularının uygulanması öğrencilerin ilgisini artırdığı, milliyetçilik duygularını artırdığı, aidiyet duygusunu artırdığı, soyut bilgileri somutlaştırabildiği, duygulandırdığı, kalıcı öğrenme sağladığı, geçmişle gelecek arasında bağ kurmasını sağlayarak kıyaslama yapmasını sağladığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırmamızın sonucunda elde ettiğimiz bulgu ve yorumlardan yola çıkarak şu önerilerde bulunabiliriz.

1. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programında yerel tarih ile ilgili kazanım ve kazanıma uygun etkinlik bulunmamaktadır. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programı yeniden düzenlenerek yerel tarih ile ilgili kazanım ve kazanıma uygun etkinliklere yer verilmelidir.
2. Sosyal bilgiler öğretim programında yerel tarih tekniğine dayalı etkinliklere daha fazla yer verilebilir. Ayrıca yapılacak etkinlikler için imkân sağlanıp şartlar kolaylaştırılabilir. Yerel tarih konuları etkinliklerinin zaman sorunu yaşamadan etkili bir şekilde yapılması için ders saatleri artırılabilir.
3. Sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitaplarında yerel tarih etkinliklerini artırarak güncelleme yapılabilir.
4. Yerel tarih öğretiminin gerçekleştirilebilmesi için sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarihin ilişkili olduğu düşünülen konularla ilgili müzelere, tarihi mekânlara geziler düzenlenebilir.
5. Öğrencilere verilecek sosyal bilgiler ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri proje ödevlerinden birinin yaşadığı şehrin yerel tarihine ilişkin bir araştırma ödevi olmasına dikkat edilebilir.
6. Araştırmanın çalışma konusu Milli Mücadele Dönemi ile sınırlıdır. Çalışma konusu çeşitlendirilip benzer çalışmalar yapılabilir.

7. Araştırmanın çalışma grubu soysal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır. Çalışma grubu öğrencilerden, sınıf öğretmenlerinden ve tarih öğretmenlerinden oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. ve Özbay, M. (1998). *Milli mücadele yıllarında Niksar*. Niksar: Niksar Belediyesi.
- Akçalı, A. A. (2007). *Yerel tarih ve tarih eğitimine katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akçalı, A. A. (2013). *Tarih öğretiminde merkeze bağımlılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: Yerel tarih*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akçalı, A. A. ve Arslan, E. (2007). Yerel tarih ve tarih öğretimindeki rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 21, 80-88.
- Akengin, H. ve Demircioğlu, İ. H. (2009). Zaman ve mekâna ilişkin becerilerin öğretimi. Cemil Öztürk (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi: Demokratik vatandaşlık eğitimi*, içinde (s. 187-224). Ankara: Pegem Akademi.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*. 6 (1), 86-105.
- Asarkaya Cinlioğlu, H. T. (1936). *Ulusal savaşta Tokat*. Tokat: Tokat Basımevi.
- Aslan, E. (2000). Yerel tarihin tanımı, gelişimi ve değeri. Zeynel Abidin Kızılyaprak (Hazırlayan). *Tarih yazımında yeni yaklaşımlar: Küreselleşme ve yerelleşme*, içinde (s.195-204). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Atatürk, M. K. (1989). *Nutuk, I-II-III*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aydemir. Ş. S.(1981). *Tek adam Cilt I*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cansız Aktaş, M. (2014). Nitel veri toplama araçları. Mustafa Metin (Editör). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, içinde (s.337-371). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caunce, S. (2011). *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri. Yanıbaşımızdaki tarih için bir kılavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Danacıoğlu, E. (2009). *Geçmişin izleri. Yanıbaşımızdaki tarih için bir kılavuz*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Danacıoğlu, E. (2001). Yerel tarih çalışmalarında kaynak kullanımı. Funda Çelebi (Editör). *Yerel tarihçilik, kent sivil girişim, yerel tarih grupları deneyimi*, içinde (s. 172–179). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Vakfı.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2007a). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2015). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Dilek, D. (2016). *Sosyal bilgiler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Durlu, R. (1962). Gözlem ve yakınyurt. *İlköğretim Dergisi*. Sayı: 507, 11.
- Eyriçe, N. (2005). *Tarih eğitiminde yerellik: 1922-1950 döneminde Menemen kazası*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Göç, N. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler dersinde uygulaması: Karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Güneş, M. N. (2018). Milli mücadele’de Tokat’ta kurulan cemiyetler, işgallere karşı düzenlenen mitingler ve protesto telgrafları. Ebru Alpay (Editör). *Milli Mücadele’de Tokat*, içinde (s. 125-134). Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Işık, H. (2002). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler (6. sınıf) programı tarih üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir uygulama: Pasinler örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde tarih konularının yerel tarihle ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1(4), 290-310.

- Işık, H. (2010). Tarih öğretimi ve yerel tarih. Mustafa Safran (Editör), *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri*, içinde (s. 209-219). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- İncesoyluer, C. (2018). Tokat'ın milli mücadeleye katkısı ve sonuç. Ebru Alpay (Editör), *Milli Mücadele'de Tokat*, içinde (s. 293-302). Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları.
- İlyasoğlu, A. (2001). Yerel tarih gruplarıyla tanışırken: Konular, sorunlar. Funda Çelebi (Editör). *Yerel tarihçilik, kent sivil girişim, yerel tarih grupları deneyimi*, içinde (s. 37-42). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Vakfı.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kabapınar, Y. ve Karakurt, F. (2016). Yerel tarih, sosyal bilgiler/tarih öğretim programlarında yer almalı mıdır? "Malatyalı olmak" ile "Malatya'yı bilmek" aynı şey midir? *TurkishHistoryEducationJournal*. 5(2), 437-463.
- MEB. (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. sınıf öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018) İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı/ ortaokul 8. sınıf.<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812104016155%C4%B0NKILAP%20TAR%C4%B0H%C4%B0%20VE%20ATAT%C3%9CRK%C3%87%C3%9CL%C3%9CK%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf> adresinden alınmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018) Sosyal bilgiler dersi öğretim programı/ ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf> adresinden alınmıştır.
- Oran, M. (2013). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders içi yerel tarih konusundaki faaliyetleri Uşak ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Örten, H. (2008). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir çalışma (Tokat örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Özer, E. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Öztaşçı, A. C. (2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saygılı, K. (2018). Milli mücadele döneminde Atatürk'ün Tokat'a gelişleri. Ebru Alpay (Editör). *Milli mücadele'de Tokat*, içinde (s. 181-206). Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (1986). Türkiye'de 19. yüzyıl ortalarından 1950'ye kadar kentsel araştırmaların gelişimi. S. Atauz (Der.). *Türkiye'de sosyal bilim araştırmalarının gelişimi*, içinde (s. 239-268). Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Tekeli, İ. (2000). İlköğretim okulları ve liselerde tarih eğitimi. Hülya Hatipoğlu ve Ülkü Özen (Editörler). *Türkiye'de ilk ve orta öğrenim düzeyinde tarih öğretiminin yeniden yapılandırılması: Atölye-1. İstanbul*: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Thompson, P. (1999). *Geçmişin sesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tokat Belediyesi. (2018). *Milli mücadele'de Tokat*. Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Tokat Valiliği. (1998). *Tokat il yıllığı*. Tokat.

- Tugay, B. (2004). *Tarih eğitiminde yerel tarih araştırmalarının yeri: Fethiye örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tunç, Şahin. C. (2011). Yerel tarih uygulamalarının başarıya ve öğrenci ürünlerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(16), 453-462.
- Hali, S. ve Turan, R. (2014). *Tarih öğretiminde yerel tarih çalışmalarının kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin öğrenim durumu değişkeni açısından incelenmesi*. III. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sunuldu, Sakarya.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24 (24), 543-559.
- Ulutaş, S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde bağımsız değişken olarak yerel tarih tekniği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ülkü, M. (2001). *Milli mücadele döneminde Tokat*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat .
- Ülkü, M. (2018). Tokat ve çevresinde müdafaa-i hukuk cemiyetlerinin kurulması ve faaliyetleri. Ebru Alpay (Editör), *Milli mücadele'de Tokat*, içinde (s. 135-148). Tokat: Tokat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yeşilbursa, C.C.(2006).*Sosyal bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilbursa, C.C. (2009). Sosyal bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak tarih konularının öğretimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483–506.
- Yıldırım, S. (2016). *Millî mücadele'de Kastamonu ve sosyal bilgiler dersinde Kastamonu'nun yakın tarihinin verilmesine yönelik öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

Ek 1. Veri Toplama Aracı

T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ MİLLİ MÜCADELE KONULARININ İŞLENMESİNDE ÖĞRETMENLERİN YEREL TARİH KAPSAMINDA TOKAT'A YER VERME DURUMLARINA YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Öğretmenler;

Bu araştırma T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı'nda hazırlamış olduğumuz Yüksek Lisans Tezi çerçevesinde, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında işlemiş olduğunuz Milli Mücadele konusunda Tokat'ın öneminin müfredatta, ders kitabında ve Sosyal Bilgiler Programında ne derece yer aldığını ve Sosyal Bilgiler öğretiminde yerel tarih kapsamında Milli Mücadele'de Tokat konusuna siz öğretmenlerimizin ne derece yer verdiğini tespit etmeye yönelik hazırlamış olduğumuz görüşme formudur. Sizlerden aldığımız cevaplar, mevcut durumu belirlemeye yönelik önemli katkılar sağlayacaktır.

Görüşme formu 6 sorudan oluşmaktadır. Çalıştığınız okulunuzu ve adınızı yazmanız gerekmektedir. Konuyla ilgili bilgi ve düşüncelerinizi ise soruların altındaki boşluğa yazmanız önemle rica olunur. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Burcu AYDIN
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Sizce yerel tarih nedir? Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile nasıl bir ilişkisi vardır?
2. Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih bağlamında Tokat'tan söz ettiğiniz oldu mu? Hangi konularda Tokat'tan söz ettiniz?
3. Sizce Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde yerel tarih konularına yer verilmesi öğrenciye nasıl kazanımlar sağlar?
4. Tokat'ın yerel tarihi açısından kendinizi yeterli görüyor musunuz? Tokat'ın yerel tarih ile ilgili bilgileri hangi kaynaklardan/nerelerden öğrendiniz?
5. Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'ın yeri ve öneminden bahsedersiniz? Nasıl bahsedersiniz?
6. Milli Mücadele konuları işlenirken Tokat'tan bahsetmek öğrencilerinizin üzerinde nasıl bir etki yaratıyor?

Ek 2. Anket İzin Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/06/2018-E.29603

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :71584433-044/
Konu :Anket izin onayı (Burcu AYDIN)

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : Yazı İşleri Şube Müdürlüğü; 07/06/2018 Tarihli, 29547 sayılı yazı.

Anabilim Dalınız Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı 139902014 numaralı yüksek lisans öğrencisi Burcu AYDIN'nın (Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi İsa TAK) hazırlamış olduğu anket çalışmasının uygulamasını yapabilmesi'nin uygun görüldüğüne ilişkin ilgi yazı ve ekleri yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

(Faint signature and stamp)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Nail YILDIRIM
Enstitü Müdürü

EK :
İlgi yazı ve ekleri (3 sayfa)

DAĞITIM
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana
Bilim Dalı Başkanlığına
Dr. Öğr. Üyesi İsa TAK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Taşlıçiftlik Kampüsü Eğitim Fakültesi
Kat:1
Tel: 0 (356) 2521616 Faks: 0 (356) 2521609
E-Posta: ebilen@gop.edu.tr Elektronik ağ: http://ebilen.gop.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: N.Karslıgil Memur

Ek 1. Özgeçmiş

Adı Soyadı	Burcu AYDIN
Kişisel Bilgileri	Uyruğu: T.C. Doğum Tarihi ve Yeri: 25.03.1991/ Tokat
İletişim Bilgileri	Tel: 0506 125 42 48 E-posta: brc.byrz@hotmail.com
Öğrenim Bilgileri	Lise: 2005-2009 Atatürk Lisesi Lisans: 2009-2013 Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı
İş Deneyimi	2015-2017 Kredi ve Yurtlar Kurumu Zile Yurt Müdürlüğü Yurt Yönetim Personeli 2017-halen Kredi ve Yurtlar Kurumu Mehmed Emin Tokadi Yurt Müdürlüğü Yurt Yönetim Personeli